

СВОБОДА НАРОДАМ — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

THE HERALD

Суспільно-політичний місячник

ЗМІСТ

Л. С. — Іх дух животворить
Тільки перепочинок
І. В-к — Облога України
Д. Донцов — "Не так тій вороги..."
І. Федорович — Імперська варта
перегунається
М. Ганушевський — У треті роковини
Сокіл — Сімсотліття Львова
Є. Ярвич — Про скорочування наших
фронтів
З Тарнавський — Моє містечко

Про одну „наукову“ конференцію
Замість притини — івач
І. Хорольський — Чого обурюються
цензори
Шостий З'їзд ООЧСУ
Героїв — честь, народові — слава!
"Висока" політика
Перший Конгрес Українського Студент-
ства ЗДА
Річні Збори Другого Відділу ООЧСУ
Лист Поляка

В
Суспільно-політичний місячник
С
ОРГАН ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ВІСНИК

ІХ ДУХ ЖИВОТВОРИТЬ

“...у війні і повстаннях наш народ виявив свою непохитну болю жити незалежним державним життям. Боротьба за це нашого народу не припиняється і не припиниться. Хай вона буде довга й уперта, хай вона бере нові й нові жертви, але Україна незалежна,— хоче чи не хоче того Європа — таки буде!”

Симон Петлюра

Обидва вони визнали провідним гаслом свого життя беззастережну й жертвену службу рідному народові — аж до останнього свого віддиху. Цій девізі залишилися вони вірні протягом всього свого життя, завершеного мученицькою смертю.

Симон Петлюра виріс у процесі українського національного відродження першої чверті двадцятого століття, який увійшов в історію українського народу з печаттю його імені й духу. Велика, жертвенна, готова на посвяту любов до рідного народу дала С. Петлюрі незломну моральну силу боротися самому й інших кликати та вести на боротьбу за Самостійну Українську Державу, за всяких обставин, й усупереч усім можливим перешкодам непохитно вірити й надіятися навіть тоді, коли інші навколо захищаються.

З розгорненням збройної боротьби українського народу, за свою свободу, незалежність і владу, постати Головного Отамана, як ідеолога й організатора цієї боротьби, виросла до велетенських розмірів, опромінилася ореолом майже легендарного всенародного Вождя, що знає єдину мету. Як колись за княжих та коzaцько-гетьманських часів, український народ давав своїм великим, особливо улюбленим державним мужам і провідникам назустріч. Так Головного Отамана це велике слово Батько, як його називало військо і ввесь народ, як найкраще характеризує. Тут сердечно-тепле почуття, з яким український народ ставився до С. Петлюри, як великого будівничого незалежності держави, що єдина може забезпечити нації її гідне, радісно-творче життя!

Коли, під ударами об'єднаних ворогів, збройна боротьба українського народу за свої

“ЯК ДОВГО НЕМАЄ САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, ТАК ДОВГО НЕ БУДЕ ПОРЯДКУ В ЄВРОПІ, ВСІ СОЮЗИ БУДУТЬ НЕРЕАЛЬНИМИ”.

Євген Коновалець

національні ідеали, після різних переходів і станів, на деякий час припинилася, приймаючи інші форми, то С. Петлюра, хоч і на чужині, не перестав діяти, щоб у народніх масах зберегти живу традицію цієї боротьби та щоб у слінний час її відновити й довести до успішного завершення. Хоч і без багатотисячної армії, хоч і вигнанець — С. Петлюра був як бойовий прapor, як несхібний дороговказ, як гордий визов ворогові, як гасло, до якого прислухався народ, вірячи, що одного дня він знову підніметься на останній бій з ворогом під проводом Г. Отамана й очистить назавжди святу українську землю від зненавидженої ворожої нечисті.

Через кордони й ворожі застави долітали до українського народу сповнені твердої віри горді слова Батька, який всупереч жорстокій дійсності вперто проголошував: „В українську державність ми віримо, українську державність ми ісповідуємо”!... Розпачливим наріканням маловірів, він противставив своє героїчне:

„Пролита за свободу Рідного Краю кров борців не пішла намарне! Вона буде тим ферментуючим зачином, який повсякчасно нагадуватиме про розпочату боротьбу і кликатиме її продовжувати та завершувати!

І ця віра Вождя передавалася цілому народові. Тому й Москва не припиняє своїх диявольських намагань знищити С. Петлюру, знищити морально й фізично. І врешті вдалося її вбити тіло Петлюри, але не вдалося вбити ідеї Української Державності, незломним носієм якої був він — пробоєвик і реалізатор! Ця ідея вічна, як вічно живою буде пам'ять С. Петлюри в українському народі, як вічні і його заслуги перед Україною!

II. Ykpäthka

„...posenii, posetii hae reet no liitua eriti,
jaot, jõobut, kyllaga no püsinu rata
haarutu nac, ja i ne holo mitrat.
Tolj mokake batteko eromy chny
na epilone akfino y jaamni
i crase; „Oh jekka tavo teppa!“
6opnec i jõgyrachca Barparibimini,
6o unyäetpea sarinhyt y bulzshini
yyjoto yjekhunneid heerab!“

C. T.
Boija e Cyrepehni Ykpäthkeri Teppabri!
Ginapakoro mandytphojo aiche ejinkra metu —
mopasari i nepmori, tyu, ja e ognica yke
mopakoro hapoju ta hexxido rejuyt ha, hee
perih, — ntarjor yjut reinkinx Chinis ykpäth-
hanbinni hanjochiaphi i beejuohcpsi iterean Yr-
mi, mu e nupadahnom i kimrojion horohoi sa
Cmoha Letterhopen e Ebrera 1917-20 pp.
eprii Thorerachki Apuli, mu sponjekha 3 Lya-
Ha, Goonminn napaogasni leponihoi Ykpäth-
i heesamekchits Barpariutun.

emperi, mu e seori ekperbroo orkyminti crogoju
Eppom i Aali, hanjpaati chinis luyt ha
hexxido, pam a 06 pan a 3 ihmunn hanpaman
3sorjoh-peerojounihoi sopotovin i nte no homy
ju; Bih treppa i piuyte ctymbr ha mirax bi-
richt Ykpäthi i a octatoohy hepemoy ii map-
jocridom, minuhenni x cobin bidj a binhy knby
mopajaho sarraptooraahn, 36larahenni treppum
mekio upyroi ctitrooi binhn, binuor 3 holo
Ykpäthckeri hapo, nponiouru kaxjirne
hnn eje a aiche ejinkra Masngvare!

1917-
Ha, jõo E. Kohnertuna, 1917-
21 porti, nppnaja 6ytin opahtasopon nraohi
ho-peerojounihoi sopotovin Ykpäthckeri hapoju-
Ha, jõo E. Kohnertuna, 1917-
im a Ykpäthi a montinholi kapru cetyl.
Kintteerin tpya E. Kohnertuna nothaehnn
Hahjontscheri (VBO) — Oprahiauia Ykpäthckeri
lahiaua (VBO) — Oprahiauia Ykpäthckeri O-
horix Ctpiupihi — Ykpäthckeri Bicckroa O-
hunpkrix marah Ykpäthckeri hahjontscheri
sojotimn jittipam a ictpiupi nraohihoi-Mepkari-
etaham, ari haazakju 3a jumiajotpea samacai
Ykpäthckeri nraohi nothaehnn
Hahjontscheri tpya E. Kohnertuna nothaehnn
matpejapaho enjoro, mu nppnajakroa ctepera
ja, y eeapegpnihin sopotovin Ykpäthckeri hahjontscheri
B heenmoho tarkinx ymora xinjogokroa hapoju-
ho-peerojounihoi sopotovin opahtasopon nraohi-
Ha, jõo E. Kohnertuna, 1917-
happo;

6yb eejinkra opahtasopon i Hahjontscheri
ototckhroba moaca 3 nohrtam 6 o pot 6 a, —
hahjontscheri, boarom, juja skolo nohrtta a kntta
jimbol i eeamekholi nockrui juja nolpa pihoro
elphochi hanjunnihin hanjochiakom heejomhoi
kintta 6yb uperkachin nraohi nockrui, yce
harploi i besinkin Ykpäthekeri-co6opnhi, yce
biachomjametrocken i cyrepehcojan, nohinholi
herholi sallopyki hanjunnihin haapohnoi ctoogon
hiaatop Ykpäthckeri 36ponhoi ctni, ac emhoi
nehp, — Bih hanjommum jut herromnni opa-
tun — kopuyey Ctpiupihi Ykpäthckeri Bicckroa rac-
mahaat hanjapoglihnikom I. Otamaa, ak Ko-
stribhnn ciapoglihnikom I. Otamaa, ak Ko-
mo e rae Bnsorjukhix March 1917-20 pp. 6yb
Bnctyntae morkorhik E leh K o h o a n e u p ,
lindgihnn Ctoix knibotbognix haupiis eeapepbro-
ckrulo moutinholo kintta, ak lojoma ha mottab
Bnctyntae morkorhik E leh K o h o a n e u p ,
lindgihnn Ctoix knibotbognix haupiis eeapepbro-

biuhra, ak ejekpnhnni ctpyam, nppnajybaria
Ula ripa, heoxoxntichcr i sohde saarettia llo-
tyraaja creoe heejomhe: koy i gyu junti;
rili faktri, npeal vchim cttow roppo Mahef-
mepkabanhupihoi lfei, akra hanjeperekib treppuji „jo-
cumrojion kmyayhoccu Ykpäthckeri hanjochiapro-
xurhochi, saarettia Ula ujutoro hapoju Bih Gy-
lopohoin cettihnpink hanjochiaprojoi Biipn, heeo-
jeuh Gyb ak majaasqin moomokrin Y temppari, ak
Ykpäthckeri nraohi apemhoi aljochect, E. Kohners-
Hahjontscheri tpya E. Kohnertuna nothaehnn
Hahjontscheri (VBO).

Ykpäthi a montinholi kapru cetyl.
ja, y eeapegpnihin sopotovin Ykpäthckeri hahjontscheri
B heenmoho tarkinx ymora xinjogokroa hapoju-
ho-peerojounihoi sopotovin opahtasopon nraohi-
Ha, jõo E. Kohnertuna, 1917-
Kintteerin tpya E. Kohnertuna nothaehnn
Hahjontscheri tpya E. Kohnertuna nothaehnn
matpejapaho enjoro, mu nppnajakroa ctepera
ja, y eeapegpnihin sopotovin Ykpäthckeri hahjontscheri
B heenmoho tarkinx ymora xinjogokroa hapoju-
ho-peerojounihoi sopotovin opahtasopon nraohi-
Ha, jõo E. Kohnertuna, 1917-
happo;

6yb eejinkra opahtasopon i Hahjontscheri
ototckhroba moaca 3 nohrtam 6 o pot 6 a, —
hahjontscheri, boarom, juja skolo nohrtta a kntta
jimbol i eeamekholi nockrui juja nolpa pihoro
elphochi hanjunnihin hanjochiakom heejomhoi
kintta 6yb uperkachin nraohi nockrui, yce
harploi i besinkin Ykpäthekeri-co6opnhi, yce
biachomjametrocken i cyrepehcojan, nohinholi
herholi sallopyki hanjunnihin haapohnoi ctoogon
hiaatop Ykpäthckeri 36ponhoi ctni, ac emhoi
nehp, — Bih hanjommum jut herromnni opa-
tun — kopuyey Ctpiupihi Ykpäthckeri Bicckroa rac-
mahaat hanjapoglihnikom I. Otamaa, ak Ko-
stribhnn ciapoglihnikom I. Otamaa, ak Ko-
mo e rae Bnsorjukhix March 1917-20 pp. 6yb
Bnctyntae morkorhik E leh K o h o a n e u p ,
lindgihnn Ctoix knibotbognix haupiis eeapepbro-

ТІЛЬКИ ПЕРЕПОЧИНОК

Коли б існувала наука про людське лицемірство, то вона придбала б величезний і все-бічний матеріал для своїх висновків з висловлювань поодиноких провідних мужів т. зв. вільного світу і коментарів преси в зв'язку з смертю диктатора московського царства. У Парижі промову голови національного зібрания, в якій той вихвалив покійного, вислухали стоячи. Не обійшлося навіть без молитов перед Всевишнім за помилування найбільшого сатани і гонителя Христової віри. Світова преса, яка перед тим малювала Сталіна з ножем в зубах, після смерті його на всі лади шукає в ньому мудрости обережного правителя, який вів політику проти війни. І це все після того, як спеціальною комісією сенату і навіть ОН, стверджено, що на корейському фронті вояки ОН, головно американці, гинуть від московської зброї. Численні коментарі преси, здогади і мікроскопічна аналіза минувшини мертвого тирана, як і заяви та вислови співчуття, ще більше дезорієнтували суспільну думку, присипляли її відпорністю проти комунізму. А найголовнішим у тій реакції було те, що світ не зінав, що буде робити завтра. І замість чіткої окресленої відповіді, ворожив. На питання: що далі? — він не знайшов іншої відповіді, як „чekати на розвій подій”.

Це значить: залишити її надалі ініціативу в руках Кремля. Дозволити спадкоємцям диктатора упорядкувати „внутрішні справи”, яких там є дуже багато, а після того почати знов трясти світом. Всі ніби знають, що миролюбні заяви наступника диктатора, нового, кругленького, з татарськими очима Маленкова, про мир є повторенням попереднього. Однак, хвиля надій, що новий володар (чи володарі) скаменуться, а скоріше змушені будуть утеперувати агресію під тиском внутрішніх обставин в імперії, прокотилася в Європі й Америці. Докотилася вона і до Конгресу, який, щоб не дратувати нових володарів, вирішив відкласти розгляд і схвалення резолюцій проти таємних договорів, які привели до поневолення Росією нових народів. Виглядає так, що до наступного 1954 року ця преважлива резолюція не буде її обмірковуватись. Її не відкинуто, а тільки „пересунуто”, з тактичних чи дипломатичних мотивів. В другому пункті резолюції, про яку йде мова, сказано: „В порозумінні з президентом Конгрес дасть вислів надії, що народи, які є піддані советській деспотії, знову будуть втішатись правом на самовизначення в ряmcях, які зберігають мир, що ці народи знов матимуть власні форми правління, і що їм буде повністю привернене право на власну суверенну владу, згідно з зобов'язаннями, встановленими в атлантичській хартії”. Зупинятись на

політичному і моральному значенні наведених слів резолюції для поцейбічного світу і зокрема для Америки не доводиться, бо саме ж советська імперська деспотія, спираючись на брутальну силу „вибраної нації”, позбавила народи суверенної влади і топче гідність національну і людську. Безсумнівним є величезне значення наведених слів для морального й політичного стану загарбаніх Москвою народів, в братерстві і союзі з якими тільки можна подолати московську сатанію. А проте, на якийсь час американський сенат уважав за доцільне не дратувати нового сатани, мабуть в надії на „може”...

Тоді, як на цім боці світової прірви політичний барометр показує стан вичікування, не без надії на те, що може вдастися уникнути відтягти конфлікт з советською імперією, в самій імперії на протязі одного місяця відбуваються події, які дають підстави твердити, що смерть тирана поставила її перед черговим великим іспитом.

У перших числах березня москвичі здали до кремлівського „щехгавзу” ще одного на бальзамованого диктатора. Зовні повторено в Москві церемонію, яка відбулася 29 років тому і в якій сполучено імперську величність з „революційними” атрибутами громадського похорону. Сталіна виставлено поруч з Леніном на показ, щоб нагадувати, підсичувати і підігрівати імперське думання у „найвидатнішої нації”, думання, яке насаджується через комуністичну пропаганду у великій частині світу. Та хоч зовнішня церемонія в березні цього року нагадувала таку ж 29 років тому, умовини тодішньої истотно відрізняються від теперішніх. Сталін переймав владу в незрівнянно догідніших умовах, ніж це випало Маленкову. Нова економічна політика (НЕП), яку запровадив Ленін за чотири роки перед смертю, гамуюче вплинула на національні відцентрові рухи за воюваних після революції республік, створила замирюючі економічні обставини в цілій імперії — і це облегшило тоді Сталінові опанувати ситуацію. Теперішня імперія розрослася до нечуваних розмірів. На 80 мільйонів корінного русського населення припадає понад 200 мільйонів — включаючи і загарбані народи після другої світової війни — „інородців”. Переутралювання окраїн московським центром проходить після 2-го світової війни вдало важчих умовинах, ніж було давніше. Щоб подолати національні визвольні рухи підкорених народів, зламати їх сепаратизм, витруїти націоналізми, Москва не зупинялась перед найжорстокішими засобами економічного, політичного і військового порядку.

Останній 19-ий З'їзд КПСС багато уваги приділяв внутрішній небезпеці, боротьбі з ворожими ідеологіями. Як видно з матеріалів з'їзду, вони, а особливо український націоналізм, становлять велику небезпеку для большевицької імперії. Недарма генеральний секретар КП(б)У Мельніков узялений далі успіхи від непримиреності боротьби з „буржуазним націоналізмом”. „Ми добре знаємо, — твердив Мельніков, що головною умовою наших дальших успіхів у господарському і культурному будівництві є марксо-ленінська підготовка кадрів, їх ідейне загартування, комуністичне виховання трудящих, непримиреність до всякого роду проявів ворожої ідеології і особливо українського буржуазного націоналізму”.

Кадри імперії гартуються з року в рік, куються в імперській кузні, а проте вони не справляються з живучою ідеологією націоналізму українського та інших народів. Тому то переборення її є одною із умов дальших успіхів.

Основою і вирішальною силою, на яку опираються кремлівські володарі, був і є московський народ, якому офіційно, урядово привласнено ім'я „старшого брата”. Сталін та його сподвижники добре знали національні прикмети великоросів і свідомо будували свою владу на спадщині і традиціях московських царів і отаманів. Цар — Пугачов... Московська людина — великорос, з притаманними йому звичками до колективної покори, мало розвиненим почуттям особистої свідомості і гідності, найкраще себе почував „в службі і тяглі”. Завдяки оцим національним прикметам великороси і стали опорою, вирішальною силою, спираючись на яку большевицьку Москва поновила розвалену імперію і стиснула її в міцні тиранські обручі, якими 30 років утримує її від розпаду. Раптова смерть тирана-диктатора створила порожнечу вгорі. Не стало того, хто був „над царями цар”, хто до нечуваних розмірів підніс національну гордість великоросів, проголосивши її „найвидатнішою нацією”. Смерть його дезорієнтує вплинула на цю основну силу, і недарма в Москві багато людей плакали, проходячи мимо труни диктатора. Хто його замінить і чи замінить?

Серед немосковських народів, силою підкорених „старшим братом”, похорони в Кремлі зводжують віру в майбутнє і посилють боротьбу проти большевизму та невід'ємної від нього опіки „старшого брата“, про яку безугаву товчуть там. Подолання цих складних і протирічних для імперії внутрішніх відносин відбувається в надто несприятливих для неї зовнішніх умовинах спротиву західного світу, в першу чергу Америки проти агресії советської Росії. Це все ускладнюватиме процес закріплення і устабілізування влади вгорі імперії. Тим більше, що в Кремлі серед наступників

мертвого тирана є кілька рівнорядних кандидатів і кожний з них уважає себе спадкоємцем, а жоден не є спроможний застути того, кому 30 років творили міт незаступимості.

Не можна поминути й того, що комуністичний фронт має люку на Балканах, а в Пекіні засяяла нова зірка комунізму в особі Мао Цетунга, який уважає себе теж незаступимим в азійському світі. Трудність устабілізування влади в Кремлі посилюватиме тенденції унезалежнення Китаю від московської опіки. Спадкоємці диктатора розуміють всю складність зовнішньої, а тому й не клялися над труною Сталіна виконувати його заповіти, а поспішили з деклараціями і закликами населення до дисципліни та об'єднання з партією. Властиво оце останнє було найголовнішим в московській церемонії похорону. За тим прийшли лагідні жести Молотова до зовнішнього світу, і навіть Чуйков в Берліні почав бавитись у миротворця.

В Москві не думають про довгий мир, а зумішенні грati в перепочинок, щоб під час його утвердити владу на горі, приборкати візвольні рухи народів, і тоді вже продовжувати діло Сталіна і Леніна. Індійський комуніст Аджой Гош, в останньому числі комінформівського журналу підкреслив, що: „його (Сталінове) діло не закінчене. Ми, комуністичні партії, які він вів, повинні нести його прапор вперед, повинні довершити його діло. Дві третини світу ще треба звільнити”. Москва не вперше хоче здобути собі перепочинок, щоб потім далі наступати, бо зовнішня агресія невід'ємна від її природи. Чи вдастся цього разу виграти так конечний для неї перепочинок, покаже майбутнє, яке залежатиме від того чи зуміє Захід, вірніше Америка, скористатись з гострої кризи в Кремлі і в союзі з народами, поневоленими советською імперією, розвалити її, покінчити з кривавою тиранією, що загрожує світові.

В Кремлі відбулися події, які без сумніву стверджують, що смерть Сталіна, який найдосконаліше втілював в собі виплекану віками деспотію і своїм культом втримував імперську організацію від розпаду, поставила перед спадкоємцями кардинальне питання: як зберегти ту машину. Над цим у Кремлі думают і клопотуються, для цього міняють місця, міняють одне одного. Маленков, на другий день після смерті Сталіна взувся був в обидва його чоботи — голови уряду і першого секретаря партії. Та швидко один чобіт передав своєму тестеві Хрущову. Лише за місяць після смерті диктатора двічі змінилось керівництво в партії, поважні зміни прийшли і в урядовій машині. Куца амністія, якою „ущасливив” новий володар деякі категорії в'язнів, обіцянка переглянути судовий і карний кодекс, зниження цін на продукти і, нарешті, останнє потягнення, зв'язане з вироком над 9-ма чи 15-ма лікарями, — то

ОБЛОГА УКРАЇНИ

У двадцяті роковини великої трагедії українського народу, яку загально називаємо штучним голодом, напрошується питання: що то було? Чисельні хронікальні статті нашої преси і перевірені статистичні обчислення, які обґрунтовано довели, що в тій трагедії Україна втратила, ураховуючи і зменшення природного приросту населення, 6 мільйонів, населення, на поставлене питання не дали політичної відповіді. А вніж вся суть.

Не стихійне лихо, а політичне.

Недороди, як наслідок посухи чи інших кліматичних умов, бували і бувають в різних країнах світу. Бували вони і в нас, хоч засяя їхньої дії в останньому півсторіччі на Україні зменшувався через збільшення врожайності. Та проте голоду українське населення ніколи не знато. Не могло його бути через те, що природні умовини українського сільського господарства є такі, що і в роки найбільшої посухи не тільки забезпечували населення України від голоду, не говорячи вже про голодну смерть, а давали навіть певну кількість зерна на експорт. Український хлібороб, міцно прив'язаний до своєї землі, так укладав свій річний хлібний баланс, що хліб з наступного врожаю починив уживати десь аж біля Різдва. Крім того, на всякий критичний випадок, в громадських магазинах, які були майже в кожному селі, засипалося збіжжя, як недоторкану власність громади, на випадок стихійного лиха.

Запаси зерна, що були в особистому і громадському посіданні, при всяких умовинах, коли б на всій території не вродило нічого,

все показники, що всередині імперія переживає грізний тиск внутрішніх сил, а вгорі, хоч і приховано, йде боротьба між спадкоємцями за владу, — боротьба, яка може закінчитись, як то не раз бувало, кривавими купелями. Коротко кажучи, кремлівські володарі хочуть після смерті диктатора, бавлячись у своєрідний політичний НЕП, виграти час і устабілізувати владу. Не є сутнім, скільки разів будуть ще перезуватись у Кремлі, так само не важно, кого з членів ЦК завтра виключать після Ігнатієва, на кого складатимуть попередню вину, важно, що процес почався. Досі московські володарі майстерно організовували процеси проти шкідників, шпигунів і інших „грішників“. Тепер довелося заперечити вирок над лікарями і викривити самих себе, цим показуючи перед населенням і світом свою слабість та збріханість. І це тільки посилив активність внутрішніх протиімперських сил. Імперія переживає чергове історичне випробування, і його вона не витримає. З нього не вийде цілою, коли вільний світ своєю політикою не памагатиме їй.

забезпечували харчовий мінімум населення України. Та такий випадок стихійного лиха був виключений, бо природний комплекс українського сільського господарства є такий, що недорід ніколи не охоплював цілої території України. Посуха в певній частині території зумовлювала недорід окремих культур на території її засягу. Не зважаючи на невисокій рівень урожайності на Україні до 1917 року і відсталість сільського господарства, зумовленого економічною політикою царської Росії, що гамувала і відповідно скеровувала соціально-економічні процеси України, український народ голоду не знатав.

За даними „Соціалістичного сільського господарства“ (видання Академії Наук УССР, Київ 1939 року), „Україна посідала 54% в хлібному експорти царської Росії, а по пшениці 80%; з двох сот мільйонів пудів пшениці, що їх вивозила Росія за кордон, 160 млн. постачала Україна“. Це значить, що з України за царських часів Росія вивозила біля 7 пудів пшениці (крім інших культур) на одну душу населення, не говорячи про зерно, яке вивозилося до центру Росії. Царська Росія вивозила з України за кордон самої пшениці таку кількість, що її вистачило б на прохарчування цілого населення.

Та дійсність після жовтневої революції, яка повернула Росію на імперські шляхи, перекреслила всі ці природні виробничі показники. Населення України, „житниці Європи“, через кожні десять-п'ятнадцять років навіщав страшний голод, що його офіційна преса пояснює як стихійне лихо. Перший раз советська Росія змусила голодувати населення України 1921 року. Недорід викликаний посухою в степовій частині України не був такий великий, щоб спричинити голод. Але озброєні продовольчі загони, зформовані в центрально-промислових районах Росії, перевели універсальну реквізіцію хліба, пограбували „непокірного“ хлібороба і змусили його голодувати. Створивши цей перший голод, „комісарська“ Росія за допомогою „комітетів бідноти“ започаткувала внутрішньо-селянську боротьбу.

В роках 1932-33-му і почасти 1934-му українське населення зазнає другий раз голоду, розмірами і наслідками нечуваного в історії людства. В ці роки не було ніякого стихійного лиха. За даними журналу „Сільське господарство СССР“ за 1935 рік, пересічна врожайність зернових культур на Україні дорівнювала в 1932 році 39 пудам*, а гуртовий збір з 14 млн. гектарів, що були тоді під зерновими культурами, мав бути 550 млн. пудів. Про голод не могло бути й мови.

*) пуд дорівнюється 16 кгр.

Імперська аритметика і соціалізм.

У Кремлі розподілили той урожай за імперською аритметикою. Україна мусіла здати 63,5% урожаю в хлібоздачу (356 млн. пудів), 14,5% виплатити за роботу державних машинно-тракторних станцій (МТС); гарнцевий збір та корми худобі забирали біля 14% врожаю, а решта 8% залишилося (!) на прохарчування населення. У Москві вміли рахувати, тому й залишили на душу українського населення менше як 100 грамів збіжжя на день. Такий теоретичний „пайок“ приділив Кремль українському хліборобові. Кажу теоретично, бо в практиці він був ще менший. З цього голодного теоритичного приділу населення мусіло заплатити „недоїмку“ попередніх років. Ці плянові обчислення переводилося так, що весь урожай 1932 року в колгозах забиралося попросту з-під машини. Селяни, коли й бачили у себе хліб то або з своїх присадибних ділянок, розміром 0,10, 0,20 га., або з колгоспної управи, що час від часу потайки видавала аванс, виминаючи закон, який велів все збіжжя забирати для держави з-під молотовки. В кінці молотьби московські господарі побачили, що Україна не дала такої кількості збіжжя, яку вони заплянували. Тоді почали „заготовляти“. В колгоспах не було чого брати, то указано було забирати все з населення. Спеціальна армія „25-тисячників“ дібрала і вишколена за московським керівництвом з „активістів“ та місцевого шумовиння, жорстоко відбирала в колишнього хлібороба все, прирікаючи його на голод. Шукали хліба скрізь: перекопували городи, руйнували комини печей, забираючи все до зернини. Пригорща фасолі чи іншого насіння, прихованого у вузлику нашої Маланки, вважалось за державний злочин.

Політичним провідником, головнокомандувачем тої голодової облоги був Л.Каганович, який керував політичними відділами, машинно-тракторних станцій і совхозів, створених за його проектом. Начальників політичних відділів добирала і призначала Москва (відділ кадрів ЦК партії), вони непосередньо підлягали ЦК і перед ним тільки відповідали. Навіть приділи на прохарчування своїх співробітників політвідділи одержували за нарядами з Москви.

Ця деталь характеристична, бо вона вказує, як скрупульто продумано наступ на українське селянство, носія українського традиціоналізму, вітальну силу нації. Політичні відділи подумано було як випадові бази в тому наступі. Завдання їх були окреслені до деталей урядовими імперськими обіжниками. В одному пункті їх сказано: „Політвідділи МТС і радгоспів повинні забезпечити неухильне, правильне і своєчасне застосування законів

радянського уряду щодо адміністративних і карних засобів до організаторів розтягання супільногомайна і саботажу міропримістств партії і уряду в сільському господарстві“. Отже мова ішла не лише про хліб, а головне про придушення національного опору населення, тому і наголошено в наказі „карні заходи до саботажників“.

Дехто з наших публіцистів ще й досі пояснює ту жорстоку розправу Кремля тим, що у Москві, мовляв, прорахувалися, заплянувавши надміру великий експорт хліба, і щоб його виконати пішли на пограбування села. Ні, то не була помилка плянування, то була сплюнована облога України, що мала на меті зламати протиімперський спротив українського населення і змусити його ціною найбільших жертв підкоритись центрові. Тому і не вмирали з голоду в етнічній Росії—Московії, хоч центральні райони Москви і Ленінграду без Середнього та Нижнього Поволжа і України вже в 1928 році продукували хліба на 250 млн. пудів менше, ніж споживали, а в 1932 році цей недобір сягав понад 300 млн. пудів. Проте цей мінусовий харчовий баланс центральної частини імперії не спричинив голоду, бо 300 млн. пудів, що їх бракувало на прохарчування московській народ одержав, а морили голодом Україну, Кубань, Крим — окраїни імперії. В центральній Росії (Москва, Ленінград) і навколоїших районах важко било з хлібом в роках 1917-20. Його приділи тоді зменшено до 100 грамів, але не через стихійне лихо, а через те, що Україна відокремилася від імперії. І тоді імперія почала війну в першу чергу за український хліб. В тій війні найбільш популярним лъозунгом було: Боротьба за хліб — боротьба за соціалізм. Поняття соціалізму Ленін уточнив так:

„Інтереси, не по хлопському сприйняті, національної гордости великоросіян збігаються з соціалістичними інтересами великоруських пролетарів(як і інших)“. Оцю вставку, „як і інших“ додано тут „для годитися“, щоб не лякати соціалістів інших народів, а в першу чергу наших, а наголос поставлено на національний гордості великоросів. В тій війні йшлося, як то виразно вказував Ленін, не про „прогресивні світові ідеї“ як дехто ще і досі думає, а саме про „національну гордість великоросів“. Глибокої зasadничої суті тодішнього наступу Москви наші соціалісти всіх відтінків не побачили і не збагнули своїм „холодним“ розумом, а повірили в те, що поставлено в дужках. І цим облегчили перемогу над Україною.

Так само і в голодовій облозі України 19-32-33 років ішлося про те саме. Властиво то був черговий етап війни, за яким прийшов третій голод в 1946 році. Він не був такий дошкульний, як другий, бо селянство Поділля, Київщини, Житомирщини та інших областей рятувалося

допомогою хліборобів з західніх областей, тоді ще не оботарених в колхозах. Пляновий засяг його дії великою мірою зменшила УПА і революційне підпілля своєю боротьбою.

Свєтська преса цього разу, як і раніше, пояснювала причини голоду посухою. За німецької окупації, в умовинах страшної воєнної руйни, після того, як совєтська армія, згідно з московською стратегією „спаленої землі“, відступаючи знищила, де лише могла, не тільки запаси продуктів та реманент, а й посіви на полях, українське селянство не знало голоду, за виїмком деяких великих міст (Київ, Харків). На другий рік поновної московської окупації приходить голод як „стихійне лихо“. Зрозуміла річ, що той голод, як і попередні два, були „політичними лихом“; наслідком чергової окупації.

Закон від 7 серпня 1932 року — то диспозиція московського наступу на українське селянство. В ньому до дрібниць, хоч в завуальованій формі перелічувались, що треба було робити, щоб приборкати українське селянство.

„Коли ворог не здається, його знищують“.

Наступ переводився за мирних часів і ніби мирними засобами. І диспозицію наступу називано: „Закон про охорону майна“. Очевидно, що малося на увазі державне і колхозне майно. Закон все майно колхозів і кооператив зачислював до державного і вимагав посилити його охорону. В параграфі 2-му закону читаемо: „Застосувати, як міру судової репресії, за крадіжки колхозного і коопертивного майна найвищу кару соціального захисту — розстріл з конфіскацією всього майна із заміною, в разі ном'якуючих обставин, позбавленням волі на термін не менше 10 років з конфіскацією всього майна“.

Дарма шукати якихось правних, диференціованих норм в закону, виданому в справі охорони майна. Не це було головним, Ішов наступ на українське населення, головно селянство, і закон давав право згаданим вище „дводцять-п'ятитисячникам“ найрішуче його застосовувати. Коли селянин, у якого планово, з точним обрахунком, держава забрала весь хліб, пробував, рятуючи себе і родину, назбирати з колхозного лану жменю колосків, чи викопати пару картоплин, закон велів його розстрілювати. Хоч ту військову диспозицію, названу законом, видано ніби для охорони майна, але в розділі третьому читаемо: „Повести рішучу боротьбу з тими протисуспільними, куркульсько-капіталістичними елементами, які застосовують насильство і погрози, або проповідують застосування насильства і погроз до колхозників, щоб примусити останніх вийти з колхозів, розвалити колхози. Прирівняти ці злочини до злочинів державного значення.“

Тут, як бачимо увиразнено політичну суть закону. Йдеться вже про ліквідацію непокірних людей.

Згодом до основної диспозиції наступу додавано окремі постанови, які поширювали й деталізували той закон. В одній з них, виданій 30 січня 1933 року, сказано: „Застосувати до осіб, винних у саботажах сільсько-господарських робіт, крадіжці насіння, шкідницькому зменшенні норм висіву насіння, шкідницькій роботі на оранці й засіві, що веде до зменшення урожаю, як до розтягачів колгоспної власності закон від 7 серпня 1032 року“. Ця постанова, разом з іншими, управнювала всі розбійницькі дії і дії політичних відділів і „25-тисячників“.

Не перевелись ще унас публіцисти, які, проливаючи слези над жертвами злодіянь Москви, пояснюють їх, як і колективізацію сільського господарства, мотивами економічними, промовчуючи їхню політичну суть. Мовляв, Советський Союз, розпочавши індустриалізацію країни потребував грошей, і тягар фінансування перевіклав на селянство. Між тим, всі економічні заходи большевиків, були похідними імперської політики. Бо йшлося про збереження цілості Росії.

Плянуючи наступ на селянство, Москва зліквідувала тисячі українських інтелігентів, щоб політично обезголовити його. Маю на увазі процеси СВУ і СУМ, агрономів - „шкідників сільського господарства“, кооператорів та ін. Льюзунгом на цьому етапі війни стали слова російського письменника і „гуманіста“ Горького: „якщо ворог не здається, його знищують“.

Можуть сказати, що закон, на підставі якого нищено українське селянство, мав поширення по всьому СССР. Так, цей закон мав всесоюзне значення, але фактично застосовувано його лише на „окраїнах“ СССР, головно в Україні. Центр імперії, властива Московія, страхіть від нього не зазнала, бо там тоді ще тільки починалась колективізація і до того ж переводилась вона дуже обережно. В Україні суцільну колективізацію закінчено остаточно 1930 року, а в Росії заплановано переводити аж до 1933 року, хоч практично вона тривала далеко довше. Колхози в Росії творилися на базі земельної „общини“, розміром були невеликі, а сам процес колективізації не порушував історично встановлених у москалів „общиних“ відносин. При творенні колхозів у москалів не відбирали реманенту, не усуспільновали худоби, не кажучи про птицю, як це було в Україні. У Московії властиво змінено вивіску: „земельну общину“ названо „колхозом“ і на большевицький лад удосконалено систему управління. Крім того, уряд низкою окремих постанов, ще в 1932 році, забороняв тут робити те, що за пляном переводилось в Україні. А в одній з резолюцій 16-го з'їзду партії, якою большевикк започаткували

Д. Донцов

„НЕ ТАК ТІЇ ВОРОГИ“...

Майже сто літ рікрічно урочисто шанують земляки пам'ять Шевченка. Та суть його Заповіту, ще запечатана сьома печатями, для великої більшості шануючих. Суть: що ні на цій землі ні на Україні нічого великого не доконає людина, доки не переродиться духом.

Знаючи науку Євангелії, знат він що нісенігніцею є припустити егалітарність в світі фізичним чи суспільнім; що люди є різні. Є „орли сизі“, з орлиним оком, з шляхетною кров'ю. Є й другі „кастрати німії“, „донощики і фарисеї“, люди „овечої натури“, „оглухлі“, невразливі на ніщо велике. Підкреслював теж настрильво, що згине Україна, коли на її чолі не стане ота особлива порода людей з „сміливим серцем“, яка — одна вона — розплющити очі сліпим і „люд окрадений спасе“.

Різно уявляв собі тих вибранців долі. Були це і люди меча, були се і люди, які воювали словом, що в них „пламенним взялось“, вогнем палило серця на боротьбу і жертву. Були це „єретики“, або „юродиві, дурні оригінали“, люди виняткової цивільної відваги. Були це люди, яких стихією були не затишний куток, не іділя мирного працівника, чи людини з гнучкою спиною, яка її в покорі хилила перед несправедливістю. Улюблено стихія його вибранців Долі і

„наступ розгорнутий за побудову соціалізму і ліквідації куркулів як кляси“, заборонялося переносити на незернові райони (центр Росії) успішної практики колективізації зернових районів. Коротко кажучи, імперський союзний уряд охороняв етнічне населення центральної Росії від розбійницької практики колективізації та її наслідків.

Помилково думати, що війна проти національного селянства окраїн, а головно против українського селянства, властива тільки політиці большевиків. Ні. Джерела її глибші, вони лежать в російсько-імперській ментальності, вони не від'ємні від російської імперії. Про них чи ще найкраще висловився у вірші „Сівач“ російський поет Пушкін:

Пасітесь, мірніе народи!
Вас не пробудіт честі кліч!
К чому стадам дари свободи?
Іх должно резать ілі стріч.
Наследство їх із рода в роди
Ярмо с гремушками да біч.

I, вірна своїй імперській засаді, Росія за Миколи I різала і стригла, а нова імперія Сталіна не тільки ріже та стриже, але й морить в облозі. Одна імперська суть, хоч способи здійснення її різні.

I. В-к

його самого була стихія небезпеки, ризика, викиду ворожій силі, бажання — коли нема доброї, мати зло долю, з нею дужатися, але її не піддаватися. Перемагати, каратися, мучитися, але не каятися, але не „гнилою колодою по світі валитись“. Ті кого він називав „людьми статечними“, або попросту плебеями, ненавиділи його за це. Безчестили його вибранців Долі, „розбійниками, ворами, п'ятном в нашій історії“.

Пайнільш ідеалістично настроєні Квітка, Кулик, захвалювали тодішню „сучасну Україну“, з її козацтвом, захвалювали царя не згірше як Тичина Сталіна. А всі прагнули, щоб, крий Боже не напушали новітні гайдамаки ї: благословеного спокою. Відразлива була їм вся життєва філософія Шевченка. З відрази до тієї філософії виросло і закоренилося у нас оте клеймування козацтва запорізького, як банди розбішак і анархістів, загрози всякої культури.

Вони думали не про нове козацтво як Шевченко, а про „зм'якнення вояовничих звичаїв народів“. Досягти ідеалу щастя, треба було — не через пролив „вражої крові“, як думав Шевченко, а „в дусі кротости і миролюбія“ (Білозерський, кирило-методіївець). Їх завданням було не політична боротьба, як у Шевченка, а „занедбання політики“, бо „Сам собою настане час, коли від вашого слова впадуть стіни ерихонські“. Як могла його прийняти отак настроєна більшість його земляків?

Шевченко не робив собі оман щодо настроїв тих земляків, — „тихих та тверезих“, „без'язикових“, як звав їх. Бачив, як приятелі затикали вуха й зачиняли двері, коли деклямував їм свої „возмутітельні“ вірші. Знав, що Запоріжжя було для них, як для тої ворони з „Великого лъоху“ — просто „Січ біснувата“. Знав, що був „єретиком великим“ в своїй добі, якого катували чужі і боялися свої: „люд мовчав і дивувався... Що він діяв? „На кого руку піднімав?“ Знав, що Україну гірше всякого ворога „свої діти розпинають“. Як могли вони не відвернутися від нього. Злісний удар пам'яти поета завдав професор М. Драгоманов, типовий представник тих „тихих та тверезих“, які, блукаючи за „современними огнями“, погнали на болотняні вогні Московщини. З фурією, з ненавистю до Генія, на яку здібна зарозуміла, але обмежена пересічна людина Драгоманів копав Шевченка як лише вмів. Головно за три ідеї його Заповіту за які житиме він вічно в пам'яті нащадків. За його „фанатизм“, тобто за віру, що не знала сумнівів в Бога і в героїчну Україну; за поворот до великих традицій, осоружних вченому інтернаціоналістові, за „некультурність“ і „хижакъ-

кий дух“, за те, що, не знаючи релятивізму, знав тільки або „так“, або „ні“; за те, що не боявся плисти проти течії, стати „еретиком великим“. Шевченко наніс непоправний удар по тричі проглятому комплексу ‘малоросійства’, ‘лакейства’ або, як казав ще драстичніше— “плебейства” в душі стількох своїх земляків. “Малоросійство” віддачилось йому, прийнявши з нього лише його “Тополю”, або “Катерину”, наложивши печать мовчанки на філософію “Псалтьмів”, “Заповіту”, а з поблажливістю, як на забавку “дурного оригінала” дивлячись на його “захоплення козацтвом”. Відчували малороси, що в козацтві дав тип нової людини, що мала заступити тип раба.

Крім кількох виїмок (Леся Українка насамперед), “малоросійщина”, яка вдерлася в нашу літературу по Шевченкові, запанувала в ній майже до революції 1917 р. З ідеалізацією затурканого мирного гречкосія, або з сльозами над його недолею, з сентиментальним жалібницьким наріканням на “жорстоку добу”, щоб скінчити звеличанням сексуалізму і большевицького босяцтва (Винниченко і Коцюбинський). Перед Кобзарем клали щороку приписану кількість поклонів, і вертали до свого “злободня”, до “реального”. А “реальне” в ті часи — це було видавати книжечки — “Про сухоту на рогатій худобі”, “Про грім та блискавку”, або про страйк і доктрини соціалізму, або збірники „З-над хмар і долин“. Не в гадці їм було, оскільки Шевченко з своїми „розвбійниками“ — гайдамаками, з своєю проповіддю проти “москалів поганих”, був в тисячу разів актуальніший для страшної доби, що сунула на Україну, аніж мудрість тих, які “свременними вогнями сліпили собі очі“. Тяжке було пробудження незрячих вогні революції..:

Перед нею, під час неї і по ній — вдерлася на поверхню українського життя не лише політична, а взагалі нова світоглядова течія, знана під ім'ям націоналізму. Її глибший, світоглядовий підклад дала, безперечно, в своїх творах Леся Українка. Її політичний маніфест написав в 1900 р. М. Міхновський. Многі з його теперішніх нібито приклонників—так, як інші Шевченка, скастрували його; поминули суттєві точки його науки, майже тотожні з головними підставами Шевченкового “Заповіту”. Це був— максималізм в програмі (самостійність), нав'язання, через голови драгоманівців, до традицій старого Києва і Львова, шевченківське гасло боротися з “москалями поганими”, з народом, не лише з режимом (“фанатизм”), розрив єдиного фронту з “українофілами”, які служили народові тими брошурками про “рогату худобу” і які виплекали у нас расу покірних лоялістів, нарешті підкреслення, що нашу ціль виборемо не драгоманівською методою маскування

і прислужування чужинцеві, а шевченківською методою “Заповіту”. Міхновського думки розвинені були пізніше в націоналістичній течії, як вона відбилася в “Націоналізмі” (Донцова), та в поезії “вістниківства” (Маланюка, Ольжича, О. Теліги, Л. Мосенда та інших). Ця література пішла шляхом Шевченка. Були в ній не тільки ідеї “Заповіту”, не тільки наворот до старокійських і козацьких традицій, максималізм в меті, не тільки гостре протиставлення України московському світові, не лише “фанатизм” і “шовінізм”, не лише розрив з драгоманівщиною але й щось інше. Був клич знов таки шевченківський — за новою людиною, людиною нового, лицарського не рабського духа. Націоналізм кінчався реченням: „Нація, що стремить до свободи, мусить раз на все позбутися світогляду звироднілих рас і засвоїти драматичний, волевий світогляд народів вільних... Бо всупереч провансальству — “воля, слава, сила, відмірюються силою боротьби“, а не “страждань і сліз“. Боротьба за існування — закон життя.... Цю силу можемо здобути лише, коли переймемося новим духом... Або “панування“, або “рабство“. Ту ж думку висловлював і співець “Слова о Полку Ігоревім”... Цю мужнію нашу, славну ідеологію, ідеологію спільнот, що радо приймають боротьбу за буття і щастя перемоги, повинні ми засвоїти наново. Та передумовою є повний розрив з науковою провансальством (провінціальством), що труїть національну душу... Лише плекання нової волі врятує нас...“

Відразу ж на цю ідеологію почався наступ всього “тихого і тверезого” громадянства в Галичині і поспалися анатеми в большевицькій пресі на Україні. Як завжди буває в таких випадках, більших чи дрібніших, закричали “тверезі” — “як та орда у таборі, або жиди в школі”: “Ти еретик! Ти сієш розколи! Ти усобник!” — за те, що націоналізм заговорив про “волевий світогляд”, про “щастя перемоги” і боротьби, його проголосили ідеологією аморальною, що плекала “хижакські інстинкти”, звичай пралісу, “гін для гону”, без огляду на етику і ін. З подподвійною силою ця кампанія проти націоналізму почалася по другій війні під гаслом витереблення “вістниківства” і компромітації “людини визвольного руху”. Найбільш цікаве те, що “тверезі” політики, які зворохобилися проти ідеї націоналізму, як шкідливої “ересі”, як “бандитської” ідеології (“щастя ножа”) — бандитами і шкідниками плямували взагалі самостійницьку ідею ще перед першою війною і під час неї. Вони повставали проти воскресення козацьких традицій (“розвбійники, вори”!). Вони ж перші висміювали, потім замовчували, або під моральним примусом чи для бізнесу — нарешті, лицемірно зволили “призвати” тих, які ті козацькі традиції перейняли, тих, які в 1943 р. на Україні роздмухали “новий вогонь з Холодного

Яру". Зіставлення цих фактів дає багато до думання! Мабуть, ті "тихі і тверезі"—всюди бачили огидний їм, той самий психічний тип: і в "апостолах хижацтва"—націоналістах і в "найгірших елементах суспільства"—самостійниках і в шевченкових "розвійниках", в їх реїнкарнації року Божого 1943. Стверджути цей факт дуже важно, він поможет пізнати ментальність людей „тихих і тверезих“, противників націоналізму і защо вони на нього вогнем дихають. Защо вони, що проповідують любов і "згоду в сімействі" так ненавидять цей тип, в усякій формі—в формі "еретика" провідника, в формі революціонера в Галичині перед другою війною, в формі „еретика“—провідника самостійництва чи націоналізму, нарешті, в формі повстанця новітніх часів. Яку власну мету мають ті "тихі і тверезі"? Який тип людини мають вони за свій ідеал, який протиставляють „хижацькому“ „бандитському“ типові націоналізму?"

Найліпше з усіх них прозрадився Панько Куліш. Офіційно він протиставляв "запорізькому розбищаці" тип "козака—городовика", ніби "культурника",—"розвійникові", анархістові. Та це були слова, в суті речі було що інше. В листі до одної приятельки він писав: "В тебе козаччина—корінь і цвіт нашої національності, а в мене—вона допомогла нашему культурному ходу ще менше, ніж в середніх віках західнім сусідам допомогли лицарі, дармащо мала своїх нібелюнгів". Ось з ким порівнює Куліш козацтво! З лицарством! В другім місці признав Куліш, що віджив в козацтві дух старих русичів. І тим не менше—він відкидає козацтво і тішиться що з ним дала раду Москва! Чому? — Та тому, що його ідеалом був тип — як він писав—"мелкопоместного пахаря", хуторяніна—доматора, розкоханого в своїх садках і левадах, схильного передусім до ідилії. Йому осоружний був тип лицаря нашої давнини, тип Шевченка. Звідси другий бік психічного обличчя Куліша: силу, яка дасть йому змогу сидіти тихенько в його затишнім кутику, він охоче признає, хоч би ця сила була сила чужого тирана. Це треба запам'ятати, бо це складова частина всіх духових націадків Куліша аж до наших часів. Знана річ, як, картаючи козацьких "харизмів", він покірно схилив голову перед тиранією Москви, захвальючи великих "культурників" Петра і Катерину яких Шевченко звав: одного—катом, другу—голодною вовчицею. Більше того! Куліш називав гетьмана Богдана руйником, а водночас писав про царя Івана Лютого: "Я його не навиджу, а жалію його, він у мене в серці сидить з своїми крутими нахилами і гарячим серцем"... Який суворий присуд Богданові, і яка ніжна поблажливість до московського звіря в людськім тілі! Та ця риса характеристична всім нашим „культурникам“, „моралістам“ і „статечним лю-

дям“. Кулішув проти запорізького „хижацтва“, але за московських „культурників“. Орган одного з двох католицьких таборів в Галичині не щадив наклепів на націоналізм, п'ятнував романтика Запоріжжа Шевченка, як людину неморальну і шкідливу, але звеличував пам'ять Петра і Катерини (О. Назарук в „Новій Зорі“)... Як це однакове і яка це все лучить внутрішня логіка „статечних людей!"

Та ж "Нова Зоря" вчила, що націоналістичний, політичний патріотизм—це "поганське варварство", щось аморальне. Моральний же патріотизм, це той, "який проявляється в літературі, в національних піснях, в національних гимнах, в народніх обходах, в одязі, у меблях, поトラвах".... Ось до якого "патріотизму" додумалися галицькі рутенці перед другою війною! Якраз до такого, до якого в 1874 р. додумався наддніпрянський малорос Мих. Драгомонов з товаришами, яких він хвалив і перед москалями виправдував за те, що "їх місцевий патріотизм не має в собі нічого політичного, вузького та ретроградного, як патріотизм козакофільський, і не суперечить патріотизмові всеруському, так само як патріотизм сіцілійський не суперечить патріотизмові італійському".

Ось який був "патріотизм" малоросійського драгоманівства і рутенського новозорянства. Ясно, що їм огидний був і патріотизм Шевченка ("козакофільський") і патріотизм націоналістичний—"вузький ретроградний", на думку і соціалістів і новозорянських псевдокатоликів і "монархістів"—хочлів, і "східняків"—шерехівців. За їх всіх голосними фразами про ретроградство, аморальність, еретичність і ін. націоналізму — крилася попросту обмежена ментальність тих, які прагнули втекти від політики, а лише тихенько сидіти і плацитися перед чужою силою в своїй "Сіцілії"—провінції—Малоросії, невідділимі частині "общого отечества".

Ця логіка незмінна. Один орган нібито "правих" "монархістів", здавалось би "екс оффіціо", повинен триматися козацьких традицій, правди прадідів великих. Коли ж спробуєте відкрити ту Правду, як вона промовляє з творів Шевченка, Стороженка, Котляревського, Гоголя—це виводить їх з рівноваги. Бо ці автори ставлять на високий постумент Запоріжжя, але, "монархісти" нічого в тих авторах не вичитають, як ільзорифікацію... Сірка, анархічного "степового духа". Протиставляють вони тому героїчному духові—кулішівству, дух "городового козацтва". Прекрасні статті Токаржевського—Карашевича ("Візв.Шлях") доводять, що засновники, інспіратори Ордену Запорізького були не розбишки, а члени нашої аристократії, вони натхнули Січ своїм духом. Але якраз цей дух осоружний тим демократам "монархістам". Для

того вдаються навіть до фальшування історії. Сірко, мовляв, виступив проти хана, коли той був союзником П. Дорошенка... Так, та незабаром підтримав Дорошенка! Та цього „монархісти“ не знають. Не знають і про те, що „степовий анархіст“ кошовий Кость Гордієнко був сильною підпорою і помічником гетьмана Мазепи за шведчини. Не знають і того, що якраз проти великих задумів і плянів П. Дорошенка виступало лівобережне, так міле „монархістам“—городове козацтво—“гетьман—повноважний Самойлович“ і Многогрішний. Ніхто інший, як шляхтич-аристократ, Іван Виговський казав—“військо запорізьке єсть корінь і утвердження чести і слави Військам Гірдовим“, в тім війську Запорізькім в проводі було далеко більше культурних і освічених людей, ніж в деяких „монархічних“ часописах нині. Це лише деякі польські і московські історики, а слідом за ними і дурні хохли представляють те військо як “гніздо розбишак“. Про це все забувають „монархісти“, бо, не зважаючи на їх голосні фрази, незалежницький дух лицарства Запорізького є огидний ім. І знову логіка “статечних людей“ діє і тут. Як тільки хто проти того духа Товариства Низового, то зараз же очкує до чужого тирана. Тому той самий орган монархістів М. Гетьмана (“Наша держава, ч.4, 1953) по цілім водоспаді “великих слів великої сили“ про соборність, самостійність і ін., нагло додумується, що головне завдання нашої політики є... союз з Москвою! О, певно, не з большевицькою, ні, а з тою—невідомою—яка постане пізніше:—“не вічно ж нам на воєнній стопі бути з москалями!“ А коли є таке наставлення втомленого довгою ворожнечою хохла, то тоді в аргументах не перебирається. Нащо цей „союз“ нам здався? „Шо його потребує Москва (—доводить часопис п.Гетьмана), бо потребує нашого збіжжя і вугілля“. Москва потребує нашого вугілля і збіжжя, але зовсім не потребує “союзу“, вона бере це просто так, особливо, коли має супроти себе “самостверджених малоросів“, які завжди пропонують свій “союз“ і обійми “старшому братові“. “Московська політична еміграція може стати завтра приятелькою і союзницею національної України”— пише часопис. Звідки він це взяв? Ніщо ж на це аж ніяк не вказує! Та це не важне, “малорос“ вже змучився бути на воєнній стопі з москалями і йому треба відпочити. Цього на гвалт потребує його ідилічна душа. От і верзе ка—зна—що. А “братія мовчить собі, витрішивши очі. Може так і треба?“

Як у Куліша, як у “Нової зорі“, так і у “Нашої держави“—наперед напасть на “степовий анархізм“, а потім починається та сама пісня сенти-

ментального хохла, нездібного ненавидіти насильника.

Гей, українець просить немного
Волі для рідної мови,
Но не лише він ко всій Руси
І к всім слов'янам любови.
З північною Россю не зломим союзу,
Ми з нею близнята по роду,
Ми вікі ділки і радість і горе,
І вкупі приймемо свободу.

Про такий „союз“ вівці з вовком мріяв у цих своїх віршах Драгоманов, а тепер мріє М. Гетьман. Не в союзі тут діло, а в психіці людини, що мусить любити москаля. Всі їх ламентації про гетьманство і монархізм, — все це фрази. Коли вони мають ідеал, то певно тих гетьманів, що „як Кирило з старшинами“ цариці, мов собаки патинки лизали“. А запорожців і орликівців, які в Криму і за кордоном готували коаліцію проти Москви — денунціювали як „бездільників“, що непотрібо мутять народ. Цілком так, як тепер гетьманці з „Нашої держави“ денунціють запорожців і тих, що їх на постument, як візр ставлять.

Другий подібний часопис теж підносить ідею „союзу“ з Москвою, а для того щоб переконати, як це нам страшно потрібно, витягає з драгоманівської скрині, старе з'їджене молями шмаття: теорію „трьох Русей“, мовляв і українці і москалі — той самий народ, та сама Русь, то чого ж нам сваритися“. Ще трошки і нам доводитимуть, що всякі „степові анархісти“, ті, які не признають теорії „трьох Русей“ і не прагнуть „союзу“ з братнім народом московським — є просто антидержавники ... (“Державна думка“). — Так буває в суспільності, в якій команді верхи займають спрагнені ідилії, втомлені життям і ворогуванням Санчи — Панци.

Ненависть тих Панців до „хижаків“, це просто ненависть до засадничо ворожого їх санчо-панцівській психіці типу людей, яких стихією є боротьба мечем або проповіддю проти чужої сили і проти „рідних братів“, яким та сила імпонує або їх лякає. Та панцівська логіка діє в мозках і інших противників націоналістичної ідеї — галицьких радикалів-соціялістів. В їх очах націоналізм — це ідеологія „макіявелізму“ — втілення зла. Та й тут вилазить шило з мішка! Куліш не терпів запорізького хижакства, і любив Петра, Катерину і навіть Івана Лютого. Назарук „крив“ націоналізм і націоналістичну молодь в Галичині за бунт проти Польщі, і адorував тих самих Петрів і Катерин, які знищили „Січ бісмuvat“¹. Монархісти „із малоросів“ не визнають анархістичної Січі і прагнуть „союзу“ з братнім народом московським. Те саме роблять радикали. Ненавидять націоналістичний „фашизм“ і люблять комуністичний

фашизм Тіта. Ненавидять націоналістичне „хижактво“, і хилять спину перед хижакством московського большевизму. Чи то тоді, коли вогнем і мечем він, як „бос“, приїхав душити свободну Еспанію і церкву католицьку, до якої офіційно панове радикали належать? Чи в 1939 році, коли то „три демократичні партії зложили москалям заяву лояльності, офіруючи свої послуги в додушуванні Галичини?.. З тими „льоялістами“ готові завжди співпрацювати і псевдоапостоли з „Шляху“. Вони ніби теж не проти „повені гонів і почувань“, о, ні! Лише хочуть дати тим „гонам“ - тверді береги Божих заповідей;... Тільки ж у них так виходить, що ті „береги“ все покриваються з берегами, встановленими для нашої активності чужими Пілатами. Не життя вони нагинають до тих Заповідей, а Заповіді хочуть нагнути до спокійного і безпечного життя. Їх проповідь — проповідь фарисеїв, полемізувати з ними все одно, що товкти воду в ступі, або сперечатися з сліпим про барви. Радо йтимуть вони у „єдиному фронті“ тільки з партіями, які були остільки моральні, що Сталінові в 1939 році лояльну співпрацю пропонували..., а нападаючи на „роздишак“, вони завжди вибілюватимуть Студинських і Костельників. Один Панца є завжди копією другого.

Прошу вдуматися в те, що це значить — лояльна співпраця з Маленковим і Хрущовим! Коли б ці останні ласкаво зволили прийняти оферту радикальних і демократичних галицьких патріотів, то робили би ці ту саму роботу, що Й. Тичина, Рильський, М. Рудницький, П. Карманський, Крип'якевич, або в міру індивідуальних нахилів попихачі Берії... Самостійність, соборність. Це у них фрази перед широкою публікою. Вони в суті речі при ту самостійність думають так само, як давніше їх світоч Карло Коберський: — „коли волю народу забезпечить окремішність, треба змагати до окремішності; коли ж волю країни обезпечить спілка (федерація) з другим народом, тоді треба використати федерацію“. Отже позиція теперішніх федералістів з „Східняка“ далі той же самий світоч: „через самостійність до федерації, така програма революційного (? !), державницького соціалізму“... Одні слабодухи пишуть, що державність-це значить „триединство Русь“ і „союз“ з Московчиною, другі—що державність це „федерація“ і добровільне зренчення самостійності, навіть коли б вона вам з неба спала. І ця порода „тверезих“ патріотів вимагає, щоби український загал ставився поважно до їх заяв і голосних вигуків! Не випадок, що вони в своїй пресі підносять, як взір патріотизму, Грушевського і Винниченка. Вони тільки до того не признаються, але на ділі виправдують крути стежки тих полі-

тиків, і якби трапилася нагода, а пан не викинув їх за двері, радо пішли б їх стежками — „союзів“, „федерацій“, кооперації і компромітації великої ідеї України. Ясно, що вони мусять робити культ з ворога Шевченка — М. Драгоманова, ясно, що вони мусять висміювати історичні традиції козацтва і його психічний тип. Ясно, що вони мусять проливати слізи над „непотрібними жертвами“, над тими, які гинули в гештапівських і московських казематах, чи в повстанській армії, в акції спротиву проти большевицького режиму, з яким радикали збиралися „льояльно співпрацювати“.

Ті всі моменти ідуть, як бачимо, завжди в парі. Тій логіці малоросів або Санчів-Панцив вірні новітні ідеологи „східняцтва“ (Шерех). Вони відкрили кампанію в літературі проти „вістниківства“, вони намагалися представити філософію „людини визвольного руху“, як старомодну і нікому непотрібну. Кого тій людині протиставляли? Протиставляли в життю типів „Юрія Переможця“, що тепер в „Східняку“ знайшов пристановище, а в політиці чеських Швейків, і теорію недражнення москаля, теорію порозуміння з ним (власовщина). Це їх широка програма супроти „вузького націоналізму“. Певно, що ця широка програма відкидає традиції нашої минувшини, бо це в логіці малоросіянства. Відкидає ближчі традиції визвольної боротьби 1917-21 рр. Тоді Україна боролася за незалежність. Шерех прагне і це споганити, і цей ідеал, інсинуючи, що билася тоді Україна за якийсь неможливий „образ селянського раю, вільної без хлопа і пана громади“ — громади, не держави, вільної від Москви! Признає, що тої України образ „підніс Шевченко на п'єdestал майже реалігійно величі“ — України шевченківської. Інтелігенція українська переконалася, що „такої України не може бути“, її хочуть лише українські „шовіністи“. Не на неї треба орієнтуватись, а на „реальну, сучасну Україну“ — тобто Україну московсько-большевицьку.

Цей безсмертний тип хохла, що завжди орієнтується на „сучасну“ силу, провидів Шевченко. І за нього були такі, що казали: „Від козацтва високі могили тільки, нічого не осталось, та й ті розривають. А він хоче, щоб слухали, як старі співають“ Так і Шерех. Після війни 1917-21 рр. стара їх Україна вмерла, таїї України „не може бути“... Ті самі характеристичні моменти психіки, що в Куліша, в Назарука, в М. Гетьмана, в М. Стахова і в Шереха, — негація традиції націоналізму, негація Шевченка (одверта чи замаскована), поклони перед Москвою або зизування до неї...

А головно-спільна ненависть до того типу вільної людини, не лакея, не раба, не чужого попихача, до типу, який був домінуючий в старій

Україні, який як ідеал виглядав Шевченко, який проповідував націоналізм і „вітниківство“, і який відродився знову на Україні під час першої і другої війни. Я думаю, що не буде пересадою сказати, що вся чесна громада — тих, що „союзи“ з Москвою проповідують, тих, що про триедину Русь варяжають, тих, що співпрацю Сталінам і Хрущовим пропонували, тих, що „людині визвольного руху“ представляють чеських і хохлацьких Швейків і геройів перш „Муру“, а потім „Східняка“, тих, що замість „вузького націоналізму“ поручають „широку“ власовщину, — що вся та чесна громада є намул на тілі нації, на тілі еміграції, колода в ногах її походу до великої мети. Вони є справжні ретрогради, які націю, що рветься в височину, тягнуть від, в намул пережитої драгоманівщини, галицької рутенщини, або нововипеченої большевиками „всесоюзного“ патріотизму.

Зведемо все докупи — і заклики спекулянтів від політики говорити навіть з засадничими ворогами української державності, бо інакше „треба лякатися чи сьогодні взагалі багато знайдемо у світі розмовців“, а говорити так хочеться... Коли візьмемо зазиви УВАН і радикалів, і органу Багряного „популяризувати“ серед громадянства творчість комуніста, ворога самостійної, національної України В. Винниченка... І доповіді великих політиків на тему, чи варто вести збройну боротьбу з Московчиною, коли наперед невідомо, чи не забагато вона коштуватиме, чи „оплатиться“ шкіра за віправу. Коли візьмемо деякі бюллетені, що інформують про велику московську владу, яка бере „свій пай“ з нашого селянина, а якого „грабують“ українські повстанці. Коли підноситься догори традиції московофільської драгоманівщини і нападається — з наклепами, брехнями та інсінуаціями — на ідею націоналізму за те, що вона не хоче ні большевицьких „достіжень“, ні власовщини, ні Марголівщини, ні Грушевщини, ні „союзу“ з москалями, ні триедину Русу, ні тітовської „демократії“. Коли понижується натомість традиції Шевченка — то мається враження, що ми опинилися в задушній клоаці.

Які хочуть партійні етикетки ці панове можуть чіпляти своїм клікам, вони убивають всяку віру в велич нашої справи, убивають любов до України, притуплюють ненависть до її гнобителя, до самої ідеї боротьби з ним. Через давнину, від Шевченка до Міхновського і до УПА — брудною смugoю тягнеться ця акція „презренних малоросіян“ проти тих, які словом або чином ведуть боротьбу не за московську, не за „сучасну“, не за „союзну“ з Москвою, не за „сіцілійську“, а за правдиву, давню, незалежну, сильну і велику отчизну. Не сміючи одверто заявити, за що вони ненави-

дять і наші великі традиції і націоналістичну ідею, і ідеї Шевченка, вони кричат про „аморальність“, про „хижакство“, про „гін для гону“, про „щастя ножа“ і т. п. Але ми знаємо, про що йде справа! Своєю боротьбою проти націоналістичної ідеї, вони душевно і духовно демобілізують загал, роблять його готовим до капітулянства і до капітулянтів як „вождів нації“. Оце є та мета і той людський тип, які вони противставляють „розвійникам“ і „хижакам“. І їх діло не вдається. Те, що вони ганблить в націоналізмі — примат волі, примат боротьби, оте „авантурництво“ — це той прекрасний духовий первень без якого ніколи не ставалося на цій землі нічого справді великого і тривалого. Великий період могутності Англії, першої Єлизавети, період великих мореплавців і завойовників, сер Френсіс Дрейк, Релій, Говкінс, Фробішер, Ноллі, з яких першого — хай наші „тихі і тверезі“ заткають вуха! — першого так і звали „сейлор-букинер“ — це були люди, що жили повним життям, відважним і сильним. Вони ж створили велич Англії, велич її „золотого віку“. І згадуючи мабуть його, в своїм Різдвянім Посланні, сказала друга Єлизавета — що власне оцей „авантурницький дух“ („хижакський дух“) — якраз він створив велич Англії. Королева заявила, що вона бажає, щоб цей дух, дух молодості і сили дальше горів би в душах її підданців... Ось що сказала дослівно на цю тему королева: „*Above all we must keep that courageous spirit of adventure, that is a finest quality of youth... That spirit still flourishes in this old country... And by you I mean too all those who are young in heart, no matter how old they may be.*“

Але що ці слова для патріотів української Сіцілії?

Та наші „сіцілії“ рациї не мають. Більшість рідко має рацию. Тільки отої тип українця, тип націоналістичного „хижака“, тип шевченкового (в опінії Кулішів) — „розвійника“, тип модерного „лицаря запорізького“, тип його нащадка в теперішній поетичній Україні, в поезії вістниківства і резистансу, так само, як в лісах горах і яругах України — цей тип виведе націю з низин погорди на вершини. Чудово скликтувало одвічний конфлікт двох типів Леся Українка м.ін. в драматичній поемі „Адвокат Мартян“. Каже цей:

Зерно зродило плід занадто буйний,
упавши на добірну цілину, —
як не зібрати Його, то він поляже
і зогнє. Прийнявши слово, діти
запрагли діла...

Діти в мене брате,
Не літеплої вдачі. Іх Господь
не викинув би з уст. Моя дочка
святою мрією горіті здатна, —
З таких бувають мучениці, брате.
Мій син одважної, твердої вдачі,—
Незгірший був би з нього проповідник.
(Закінчення на 20 ст.)

I. Федорович

ІМПЕРСЬКА ВАРТА ПЕРЕГУНУСТЬСЯ

Що більше читаєш російську еміграційну пресу, то більше переконуєшся, як в ній губиться духовна лінія, яка б відділяла її від імперського мислення по тім боці. І то не тільки у якомусь одному таборі, а в усіх. Цим не хочу сказати, що російські політичні групи і групки не є антикомуністами. Ні вони є антикомуністи і про це говорять багато, але в тому говоренні немає різкої лінії, духової межі, яка б відділяла тутешні політичні кола від тамтешніх "служилих людей" імперської тиранії. В обильній літературі російської еміграції ніде не найдете спроб шукати причин большевицького лиха і способів ліквідації його, а лихо те в духовій імперськості Росії. Навпаки, коли антибільшовик чи то з лібералів російських, чи з соціялістів, або монархістів, чи солідаристів, байдуже якої еміграції, говорить про нинішню советську імперію то між рядками, а то і в рядках за отим запереченням комуністичної форми почувається пошана, гордість до зовнішньої величини і могутності советської імперії. Дуже часто тематика більшовицької публіцистики як і тутешньої антибільшовицької йде одними дідівськими шляхами і діла минулі і прийдешні на світлю з одних позицій - великої могутності Росії. Відомий російський антикомуніст правого табору п. Солоневич, роздумуючи над майбутнім пише: „... коли б штатам (США) і вдалось би розгромити комунізм не дивлячись на тенденції розчленування (імперії — І. Ф.) то зовсім не можна уявити собі, щоб через десять років та самостійна Україна не була ліквідована московськими дівізіями з півночі і загальноруською меншістю в самій Україні". (Н. С. ч. 153).

Антибільшовик Солоневич розуміє, що ліквідація комуністичної системи в теперішній Советській Імперії неминуче приведе до усамостійнення держав поневолених націй і вже тепер з за океану плянує похід московських дівізій на Україну, які при підтримці російської меншості ліквідують українську самостійність. Це не тільки погроза українцям та американськими тенденціям розчленування, це програма на недалеке майбутнє, програма нової війни Московії проти України, яку, як того певний Солоневич, Московія почне негайно після відокремлення України. Хоч як не наївою може видатися ця програма на першій погляд, її не можна негувати, бо те, що висловлює Солоневич не є притаманним тільки йому. Воно глибоко коріниться в імперській душі кожного інтелігента російського тут, ним перейняті служилі люди з росіян в імперії

там. Я б сказав більше, воно не від'ємне від психології росіянинів (Москвина), в ньому відмінність російського патріотизму від нашого, як і патріотизму інших поневолених Росією народів. Воно походить з країни в покликання, в історичну місію свого племені, про що писав Достоєвський так: „Всьому світові готовується обновлення через руське думання і це станеться протягом якого століття — оце моя пристрасна віра. Але, щоб це велике діло сталося потрібно, щоб політичне право і першість великоруського племені над усім славянським світом сталося остаточно і вже безспірно". З такого способу, думання, з отієї імперської ментальності, випливає і ненависть поцейбічних російських антибільшовиків до українських та інших самостійників, які не миряться і не визнають російської вищості, а проти неї боряться. Наша боротьба проти комунізму і проти імперії російської, що породила його, є боротьбою за свободу і добробут свого народу, за його культурний, економічний і всебічний національний розквіт серед вільних націй, чому на перешкоді була і є імперія. Жодна політична група чи середовище наше не думає і не мріє когось завойовувати після визволення, комусь накидати своє національне думання. Вихідним і кінцевим у нашій боротьбі за визволення від більшовицької імперії є нація „Своя правда в своїй хаті“.

У російських антибільшовиків то інакше. Вони не мислять, не уявляють етнічної Росії, вірніше Московії, без того, щоб вона над кимсь не панувала, когось не завойовувала. Їхня боротьба проти комунізму, оте "антє" є узaleжене від того, чи буде імперія, чи ні, і чи буде великорос управліваним "старшим братом" у імперській вітчизні, яка завжди оцасливлювалася когось своїм думанням, у вітчизні, яка, як пише советська художня література телер, "дала світові залізницю, винайшовши її на тридцять років раніше, як у Франції і на сімдесят років раніше від Америки".

Патріотизм росіянинів, як і по цей бічне "антє" коріниться не в любові до своєї етнічної батьківщини, до її національних традицій, а базується на почутті вищості, віками виплекуваній в імперії колишній і теперішній. Невидимі духові нитки того патріотизму лучать по цей бічні антибільшовиків з служилими людьми імперії, які там насаджують дружбу "старшого брата" до поневолених народів, а найбільше до українського. Розуміючи, що в зазі, який веде Росія проти Америки, імперія розвалиться, її патріоти з цього боку плянують нові походи московських дівізій на Україну.

Ми, як і інші народи, що прогнути свободи, коли говоримо і боремося за визволення народів від советської тираниї, думаємо про інтереси вільних націй, для яких імперія російська завжди була тормозом національного розвитку, в ріках крові топила їхнє прагнення до свободи і своєю одвічною експанзією обрекла і великоросів на рабство убогість і культурну відсталість. Наша боротьба за визволення від Росії є боротьбою за національну, соціальну і політичну волю в тому числі і руського народу. Зовсім не так у російських антибольшевиків.

Вони, коли говорять про боротьбу проти комунізму, і навіть про революцію в імперії то мислять і розуміють, що повалення більшовизму ні в якому разі не має привести до ліквідації їхньої вищості. Нового укладу після советської Росії, після повалення комунізму, вони не уявляють без своєї зверхності.

Найкращою політичною виказкою їхнього думання є брошура Мельгунова, — голови Координативного Центру Атибольшевицької Боротьби (КЦАБ). Вона вийшла незадовго перед тим, як ліберальний історик став діючим політком, очоливши від імені п'яти російських групок організацію, в статуті якої не без гласливих фраз про боротьбу з комунізмом і навіть згадано про принципи народовластя.

Заголовок брошури: "Єдіна іл розчлененна Росія" Заголовок бойовий! На протязі всієї брошури лідер КЦАБ обороняє єдину Росію. Яку? Вже в самому заголовкові криється фальшивість постановки питання. Адже ніде, ніхто і ніколи не пропонував розчленовувати Росії як держави в її етнографічних межах, властивої Московії. Історик Мельгунов добре знає, що етнічна Росія-Московія, то не імперія російська, яку він має на увазі, даючи брошуру такий заголовок. Брошура цікава тим, що в ній увиразнено духову спорідненість борців типу Мельгунова, як і всіх політичних груп КЦАБу, з російським імперським большевизмом, блискуче показано їхню реакційність. Твердження Мельгунова не нові, але вони виразніше, ніж досі, показують як за декламаціями про боротьбу з комунізмом приховується найреакційніше ество подібних антибольшевиків. Породу цих людей добре знають кремлівські володарі і то не від сьогодні. Ще на XII з'їзді партії вказувалося на їхню духову близькість, ідейну спорідненість в імперському питанні з большевиками. "Зовсім не випадково, товариші, — говорив тоді в своїй доповіді Сталін, — що панове зміновіховці хвалять большевиків-комуністів, ніби кажучи: ви про большевізм скільки завгодно базікайте, а ми то знаємо, що те, чого не вдалося доконати Денікінові, ви большевики зробите, що велику ідею Великої Росії ви большевики відновили".

Тридцять років тому зміновіховці бачили і розуміли, що головне не в комунізмові, а головне в тому, що большевики відновлюють, і то наполегливо і безоглядно, велику Росію. Тоді в Росії на XII з'їзді ВКП(б) розпочато боротьбу з татарськими і кавказькими „націонал-ухильниками“, а зміновіховці, ніби лаючи большевиків, звідціля духовно підтримували їх в боротьбі проти національних ухиля. Тепер імперія відновлена, але в середині її відцентрові сили, націоналізми поневолених народів загрожують її цілості. П. Мельгунов це знає, як знає й те, що кожний поштовх ззовні приведе до вибуху національних сил не тільки проти комунізму, а й проти імперії советської, тому в своїй брошурі і пробує звідціля, здалека рятувати імперію, яку відновили большевики. На протязі всієї брошури жадного докору большевикам за національний гніт, навлаки, вичувається захоплення червоними „собирателями“ імперії. Навіть думку Чернова про "Союз вільних народів" Мельгунов відкидає, бо такий союз "бувби загрозою єдності і цілості імперії".

На початку брошури історик, а тепер з ласки „добродіїв“ і діючий політик Мельгунов говорить про способи об'єднання теперішньої Європи в союз народів. Проти такого прагнення він нічого не має, але коли йде про простори, які за тридцять п'ять років „сплотила на векі велика Русь“, як то написано в советському гимні, то там може бути тільки Росія. Ніяких союзів вільних народів, тільки імперія, "бо подібна формула (Союз Народів — І. Ф.) при вільному устроєві без примусового жорсткого державного пресу большевицького типу, відкриває шлях до розчленування Росії (стр. 9). Ясніше ясного! Без большевицького пресу імперія не утримається, тому в своїй новій Росії, яку Мельгунов чомусь називає федерацією народів, він рекомендує зберегти всі досягнення большевицької політики. Більше того, він плянує в новій Росії, яку обороняє, як лідер КЦАБу, зберегти адміністративний лад встановлений большевиками. "Яка рація — пише Мельгунов на 10 ст. — задля дуже сумнівних демократичних принципів перетворювати Росію в Московію, а потім знов збирати в ускладнених обставинах звільнені народності в одно ціле?". Експеримент тим безглаздий, що комуністичний прес за тридцять років змінив свідомість спільноти інтересів всіх народів, які є в складі Росії." Важко збагнути чого більше в цих роздумуваннях ліберального історика: цинізму чи хижости імперського купця, який задля великої Росії не тільки радить зберегти большевицький прес, а вважає безглаздям щось там міняти в ім'я демократії, яка для нього взагалі є сумнівною. Отака ціла спрямованість цієї брошури, ідеї якої проводить автор напевно і в КЦАБі.

Не так давно соціяліст Абрамович хвалив більшевиків за те, що вони не допустили до розчленування імперії, а теперішній політик Мельгунов, продовжуючи його, висловлює формулу на майбутнє кажучи: не бавмося в демократичні принципи, вони сумнівні і несполучні з поняттям імперії Російської. Збережім більшевицький прес, до нього звикли, бо тільки один може утримати імперію. Коротко: перемінім вивіску, а все залишим по старому.

Якийсь В. Макарський на сторінках "Посеву" в статті "Про кадри революції" конкретизує і уточнює формулу Мельгунова щодо збереження пресу. Роздумуючи над тим, на кого має опертись нова Россія на другий день після "солідаристичної революції" він пише:

"Попередню приналежність до комуністичної партії, або приналежність до органів охорони сталінського режиму не треба розглядати як негативний факт. Разом з тим покарання відбути в советських тюрмах і взагалі переслідування від советської влади не можуть бути підставою будь-яких пільг. Всі права, добуті окремими особами при советському ладові — чини, звання, ступені, кваліфікації, дипломи, ордени, медалі і. т. ін. повинні зберегти свою силу. Ніяких переслідувань за дії при советській владі, коли вони не були скеровані проти революції не повинно бути". Солідаристичний революціонер деталізує ліберально історика і політика, розставляє на місця ввесь апарат советської влади, що в цілості творить більшевицький прес, аби зберегти Россію наново.

В XIX Ст. коли, Россія, про яку так уболівають російські антибільшовики, завоювала кавказькі народи, Шевченко пророче передбачав, що принесе вона після завоювання їхніх земель.

Все покажем, тільки дайте
Себе в руки взяти:
Як і тюрми мурувати,
Кайдани кувати,
Як іх носить і як плести
Кнуты узлувати.
Всьому навчим, тільки дайте
Взяти свої гори —
Останнії, бо взяли вже
І поле і море".

(Кавказ)

„Наука“, яку несла завжди Россія народам, завойовуючи їх, за совєтської імперії досягла вершка майстерності і являє собою універсальний прес, який рухається безліччю бездушних колішаток, з отих служилих людей імперії з партійними квитками, орденами і медалями. Все в тому пресі допасоване передбачене і скероване в цілості проти народів, націй, і людини, щоб зберегти і утримати національності в покорі. Значення того пресу добре розуміють можновладці Кремля і всіх сил докладають щоб прес діяв точно, бо тільки він зберігає цілість. Недарма ж новий диктатор Кремля Маленков, перебравши той прес від Сталіна, відзначив як найбільшу заслугу останнього те, що він „обіднав національності в одну сім'ю“-імперію. Новий володар закликав людей з медалями, орденами і титулами діяти і працювати так, щоб той прес найсправніше діяв і виконував свою функцію.

Тут, далеко від Кремля, служилі люди імперії ще раніше за Маленкова говорять світові, який роздумує над можливими змінами імперії, що ніяких змін не треба робити в їхній новій Россії. Все має бути збережене на завжди. Маршали збережуть свої становища, фахівці МГБ і СМЕРШ одержать в їхній новій Россії роботу за фахом, колоніальний партійний апарат імперський збереже всі права щоби, не зменшити національного гніту і не наражати Россії на небезпеку „розчленування“, а заслані, інородці-націонали носитимуть кайдани доки не сконають.

Так говорять голосно антибільшовики російські тут, перегукуючись з тиранами совєтської імперії там. Приватні добродії слухають те маячення „борців проти тиранії“, як тридцять років тому та помагають їм в практичних ділах пробувати рятувати їхню Россію від неминучого розвалу в національних революціях. Сироби ті недолугі і жалюгідні, як і перегукування імперської варти з обох боків прірви, бо „сонце йде і за собою день несе“. Того ходу не зупинять еміграційна варта, які б плетива не сплела. Наша тверда рішуча постава, протидія до тих плетив, наше одностайне національне „ні“ до спроб заманити в ті сільці когось з нас той день наближає і улегшить перемогу поневоленим народам над російським расизмом і більшовизмом.

„СВОБОДУ, РІВНІСТЬ ВІЗЬМУТЬ ТІЛЬКИ СИЛЬНІ НАРОДИ. ТІЛЬКИ ТІ, ЩО НЕ БОЯТЬСЯ БОРОТЬБИ, ЩО СВОЮ СВОБОДУ СКРОПЛЯТЬ КРОВ'Ю ВОРОГІВ СВОЇХ“.

Микола Міхновський

Мирон Ганушевський

В ТРЕТИ РОКОВИНИ

(З промови на Жалібній Академії у Філадельфії)

Вже втретє стоїмо перед величним маєстом смерти, що в один світанок Року 1950 - ого забрала нам неустримого Лицаря-Борця за волю. Він — Головний Командир Української Повстанської Армії, сл. п. Ген. Хор. Роман Шухевич — Тарас Чупринка, Голова Ген. Секретаріату УГВР., Голова Проводу Організації Українських Націоналістів на Рідних Землях впав на стійці віддаючи життя за друзі свої... Він відійшов, але сила його непоборного духа, його діл і сила віри в остаточну перемогу Великої Ідеї залишилася з нами.

Націоналістично-революційний рух під його проводом на Рідних Землях видержав тверду життєву пробу, а Він, як речник того руху, був еманацією українського народу, що у відвічній боротьбі за свої права, вмів у кожній політичній ситуації зайняти гідне становище. Завдяки жертвенній праці протягом десятків літ Його та соток друзів з УВО - ОУН прийшло переродження того народу і він став до безкомпромісової боротьби за правду нації. Він, що вийшов з того народу, зростав з ним, жив для нього і для нього вмер, став символом і дорогоцізом для всіх нас живих і тих, що прийдуть по нас в майбутньому. Сім літ геройчної боротьби в УПА і двадцять років праці, неймовірної самопосвяти, жертв Батьківщині всього найдорожчого, що тільки людина може віддати, включно з власним життям...

В Західній Україні 1907 -ого року, сині очі малого хлопчика Романа побачили вперше світ, та зачали його пізнавати в містечку Краківці, на Яворівщині. Мовчалива, але цікава дитина радо перебувала в товаристві дорослих, бо не мала в довкіллі ровесників. Він жадібно ловив відомості з розмов, хоча не все розумів і часто питав „А чому“, інколи в дуже поважних хвилинах, в театрі чи в церкві. Хлопець роздумував над тим, чому поляк не хотів продати будинку його батькові, чому селяни приходять зі скаргами, та плачуть над своєю долею. Коли одного дня батько показав йому старі документи, та сказав, що Шухевичі походять з боярського роду, малий восьмилітній Роман здигнув раменами і запитав: „Та який з тебе тату боярин, як ти не маєш війська“? Малий Роман вже тоді розумів, що не так повинно бути, бо колись Україна ясніла пишною гордістю... Він виростає на юнака, що вибивається в школі і спорті. Рішучість, правдомовність, пошана старовинних українських традицій і глибока релігійність — прикмети його вдачі. Важливість цих прикмет підкреслював все в майбутньому як пластун,

як боєвик УВО, як старшина і вкінці як Командир УПА.

Одна подія з минулого, коли я мав нагоду вперше пізнати його сина Юрка, характерезує батька. Був вечір, коли я зайдов на квартиру Романа, що того дня приїхав з Krakova у важливих справах. Застаю біля вікна хлопчика, що дивиться на другій бік ріки, де були большевицькі пограничні застави. Часто вистрілювали світляні ракети та падали постріли. Батько з гордістю представив мені сина, що замашисто шурнув ногами на привіт і посміхнувся, коли почувщо я його вуйко. Таких „вуйків“ у його батька були сотки... Та це не перешкодило йому запитати з повним довір'ям: „Вуйку, а чому ти втік з того боку? Чи боїшся большевиків?“ Я заскочений несподіваним питанням, кажу, що не втік і за кільки днів повертаюся туди назад. „А чому?“ Він хотів все знати. Та не було часу на розмови. Батько казав йому скоро роздягнутися та йти спати. На цілій дім хлопчина мав заилітися сам один... „Тепер клякни і помолися...“ Батько стояв біля нього під час молитви, а в кінці продиктував... „І дай Всемогучий Боже силу... звільнитися від кайданів неволі та допоможи нам стати гідними діждатися цієї щасливої хвилини...“ А тоді піdnіс його і поцілував на добраніч.

„Будь чесний і спи. Ми за кілька годин прийдемо...“

„Тату, уважай на себе і... не будь дуже довго...“

„Ти ж не боїшся сам, Юрку? Ти ж у мене козак! Правда?“

„Так тату, але на кожний випадок залиши мені свою пістолю...“

Я здивувався, коли Роман витяг пістолю та подав Юркові. А той взяв її, зважив в малій ручці, а тоді придергав другою, витяг магазинок, потім кулю, заладував знов, набив і забезпечив. Це все було зроблене в одній хвилині і зроблене було справно!

„Дякую тату!... А за себе я ніколи не боюся... тільки за тебе! І тому я волів би піти з тобою...“ Все ж то нам двом було беспечніше... Життя вчило бути обережним і готовим... Побіч батьків, які цілком віддали себе на службу нації, підростало нове покоління, що змалку вчилося способів боротьби за збереження життя та було готове стати поруч тих, що не тільки їм те життя дали, але й уміли вщепити в молоді душі релігійні засади виховання та гарячу любов до Батьківщини.

І тут поставмо собі питання: „Що залишиться в пам'яті наших дітей по нас? Яку силу духа й віри ми їм передали чи передаємо тепер, коли нам ніщо не загрожує, коли маємо змогу дати дитині все? А що ми даемо?

1925 - ий рік стає переломовою датою в житті Романа . Як член Боєвої Реферантури УВО, він виконує атентат на куратора Собінського, і тим фактом перестерігає польський уряд перед методами насильного винародовлювання по укр. школах. Здає матуру і присвячується військовому вишколові в краю і за кордоном. По повороті працює дальше, поширює діяльність УВО між робітництвом і підготовляє акцію в Городку, що приносить великий здвиг патріотичних почувань і революційних настроїв в звязку з героїчною поставою засуджених на смерть з л.п Біласа і Данилишина. В 1933-ому році під псевдом „Дзвін“ стає Боєвим Референтом Краєвої Екзекутиви ОУН. Організовує масові протестаційні акції проти потягнень польського уряду. Того ж року гине з руки його бойовика Лемика, представник советської влади — то був вияв протесту проти голоду і терору в Україні. Він жив подвійним життям. Хто не знає, бачить Його як звичайну людину, що кінчає студії, усміхається до знайомих на спортивному гриці. Поліція шукає, але немає доказів. В кінці арештовують Його за згадну участь в атентаті на міністра Перецацького і засуджують. Коли прийшов пам'ятний 1938 - ий рік і замаяли синьо-жовті прапори волі в Карпатській Україні, Він виривається з поза тюремних ґратів і працює в штабі полк. М. Клодзінського та незадовго потім боронить Хусту перед Мад'ярами в першій лінії фронту. Ось взір людини, військовика і громадянина! I тут, українська молоде, пригадаймо собі слова звернення до українського народу на еміграції, що його між іншим підписав і Він Роман Шухевич, Головний Командир Української Повстанської Армії. „ . . . Українська молоде, ти мусиш бути високо організованиою і активною, мусиш бути готовою на кожний заклик віддати себе інтересам Воюючій Україні і стати поруч друзів, що зі зброєю в руках бороняться . . . “ Він Легендарний Командир мав повне право цього вимагати, бо сам дав нам найкращий приклад власним життям...

Війна Німців з большевиками дозволяє Йому вислати Похідні Групи українських націоналістів в Україну, а самому на чолі Українського Легіону ввійти до Львова. Того ж дня, між тисячами жорстоко замучених у тюрмах, знаходить свого брата Юрка. По обличчі суворого військовика сплила слюза, як припав до мертвого тіло брата. Та по хвилині встав, віддав військовий поклон і відішов.

Під храмом св. Юра чуємо його тверде слово :: „Ми проголосимо відновлення Україн-

ської Держави без огляду на те, чи німці того схочуть чи ні . . . “ Та значення того факту не всі тодішні „політики“ хотіли розуміти, тільки тому, що це сталося з ініціативи не їхніх політичних однодумців. Сьогодні поняття про ті справи змінюються, як багато інших справ з перспективи пізніших подій. Коли з Третього Райху остаточно здерто маску облудної політики, Роман Шухевич переходить в підпілля, а в 1943 році перебирає провід в УПА, як Головний Командир. Треба підкреслити його передбачливість політичних подій, всесторонність людини, що розуміла проблематику тих часів. Коли валився Третій Райх, а УПА приготовлялася до другого фронту, він організує Першу Конференцію Поневолених Москвою Народів Східної Європи й Азії під ясним і переконливим кличем „За свободу народів, за свободу людини, проти наїзників“. А на внутрішньо - плітичному фронті стає творцем Української Головної Визвольної Ради і очолює її Генеральний Секретарят, рівночасно діючи як і крайовий провідник ОУН ..

Хоч частина українського громадянства не мала відповідного зrozуміння до українського підпілля, він свято вірив, що прийде час, коли всім стане ясним, що воно є кістю від української кости і кров'ю від крові наших батьків. Часто невеликі події, незамітні епізоди були виявом широго відношення і зрозуміння до революційної боротьби. Це скріплювало його на дусі й давало ту силу, якої так дуже було треба . Сл. п. Генерал Чупринка підкреслював такі моменти у своїх розмовах, а в одній промові до вояцтва УПА переказав таку подію:

„По важкому бою, що врятував село від знищань червоних москвинів, ми побули там кілька годин. Ви знаєте, як нас вітає народ в подібних випадках. Як ми відходили, маленька дівчина, з блідим личком підносила мені китицю квітів. Я нахилився і хотів їх узяти, але дівчинка сковала несподівано квіти за себе, а другою ручкою подала мені велику, вже надгризену цілушку разового хліба . . . Коли я запитав, чому вона не хоче дати мені квітів, дівчинка із зворушенням несміливо сказала: „Бо квіток маєте багато в лісі, а хлібця там нема. Нате мій...“ I справді, квітів у нас в лісі багато . . . Квітів самовідречення і запалу до боротьби . . . I нам, друзі, справді треба, дуже треба тої разової цілушки хліба, тої щирої любові і зрозуміння у тих, за кого боремося кладемо свої буйні голови . . . I може тій малій дівчинці важко було дати цей дорогий хліб, може довго його сама не бачила, але вона знала, чого нам, повстанцям, так часто недостає. Добре серце дитини перемогло. I це одна зі соток причин,

чому ми мусимо вибороти волю Україні, що має таких діток . . . ”

Такі, здавалосяб, незначні події, що іх було тисячі, піддержували морально, додавали наснаги і витривалості до дальших чинів, до одчайдушного геройства в тих днях, які стелилися кривавими маршами по тернистих шляхах призначення . . .

Сьогодні, коли ми в обличі маєстату смерти того, чий дух між нами, поставмо собі ще одно питання: Що ми даємо нашій знедоленій Батьківщині? Чим і якими ділами служимо розп'ятій Україні? Спитаймо себе: чому наші серця кам'яніють, а очі кволіють? Чому пристрасть політиканського невирозуміння доводить декого з поміж нас до заперечення свого українського „я“, коли промовчуємо про тих, чия кров зацвіла червінню маків на українському чорноземі, про тих, що виреклися всіх земних благ, віддати життя за наше краще завтра і створити нам підставу для сили обороняти і виборювати Україну.

„Чи ж треба було аж живих свідків, редуючих Віddілів УПА, читаємо в зверненні, щоб переконати своїх невірних Томів, що УГВР, УПА і ОУН існують, що діять і боряться на рідних землях? Але навіть після того є люди, що намагаються зменшити значення боротьби в Україні . . . Край перестерігає, що їх роботу він розглядатиме як злочин щодо українського народу і визвольної боротьби в Україні . . . “

Хочу пригадати одну подію, яка лучить нас на еміграції з легендарним командиром. Пізнього вечора 1948 року один з моїх учнів запросив мене до своєї малої кімнатки на піддаші таборового приміщення, де проживав з матір'ю і молодим братом. По дорозі казав: „Я сьогодні виїжджаю до Мюнхену, а за кільки днів на Рідні Землі, як зв'язковий до УПА. Мушу сказати про це матері і боюся, що вона в одчаю буде робити мені труднощі. А я не хотів би відійти без її благословення . . . “ Стільки щирості було в його словах, що я з гордістю потиснув йому руку. Коли ми увійшли, мати-старша жінка в селянській одежі, вишивала. Він сказав третячим зі звіршенні голосом: „Мамо, я сьогодні від'їжджаю . . . Іду далеко і може... може не побачимося ніколи. Я їду в Україну...“ Старенька встала, а вишивка, що її вона тримала в руці, впала на підлогу. З хвилину дивилася мовчкі на нього, а потім промовила: „Сину, а чому ж ти не сказав мені про це скорше? Я ж тобі нічого не приготовила на дорогу...“ В очах матері були слізи, але вона, сердешна, не спитала, чому син оставляє її саму... Вона про себе і не думала. Син підійшов, поцілував її в руку і сказав: „Мені, мамо, нічого не треба, тільки перехрестіть на до-

рогу і моліться... за мене.“ А тоді став на коліна, і мамині руки спочили хвилину на його ясній чуприні. Великим хрестом тричі поблагословила вона його з набожністю... Уста вимовляли з глибини серця: „Нехай Господь опікується тобою, синку. Нехай Матінка Божа відганяє все лихо від тебе, нехай береже від куль...“ А тоді нахилилася і майже шептом: „Як прийдеш там на нашу землю, клякни коло першої церковці, побіч могилок, що їх там багато свіжих, і змов Отченаш за тих, що там лежать... І змов другий за тих, що б'уться, що не здаються ворогові, що боронять Україну. І змов третій за нас тут на скитальні, щоб ми не знидили на ласкавому хлібі, щоб не стали мертвими душами... І поцілуй святу землю, як я її цілуvala, коли востанє переступала ворота... А коли може побачиш того нашого генерала Чупринку, що про нього ти скільки розказував, то скажи йому, від мене перекажи: моя мати вас благословить і за вас молиться. Бо може його мати не живе вже, а йому молитов треба... А якщо не дай Боже... то змов Отченаш і за його душу... Іди з Богом сину, як так треба!...“

Цієї матері-героїні немає тут сьогодні на залі. Немає її і в Америці, бо їй, хворій, не дозволили на виїзд. Вона там, біля затізної завіси з молодшим сином, і я певний, що коли одного дня він стане перед нею навколошки по благословення в далеку доргу, так само скаже: „Іди з Богом, сину, як так треба!“ Ви, матері, що може вперше чуєте про цю подію, знаєте, що не перша вона, бо в кожній з нас була подібна... Ви, українські матері, що у ваших очах бачу сльози, в очах не так змучених важкою працею, як журбою за тими, що там, тямте, що Україна жде на вас і жде на тих, що ви їх тут виховуєте. І до вас, українські матері на еміграції, є слово в зверненні: „Українські жінки, зберігайте в організованому та родинному житті світлі традиції українського жіночтва, ворушіть сумління всіх жінок і матерів світу правдою про Радянський Союз...“

Сьогодні, коли аналізуємо події минулого, коли приходимо сторінками життя Великого Сина України, за наказом якого ішли борці в бій, довгі роки несучи важкий тягар нерівного змагу, в якому бере участь цілий український народ на рідних землях, - можемо бути горді, що ми до нього належимо. Схиляємо голови в пошані перед сл.п. Командиром, що відійшов, віддаємо останній салют разом з Воюючою Україною і стаємо на струнко перед тим, що прийшов на Його місце. Віrimо і знаємо, що боротьба за найвищі ідеали триває і хоч одні гинуть, - на їх місце стають інші. Тому для нас, еміграції, є окремі завдання, що про них ми не сміємо забувати, бо

Край нам про це пригадує: „Воююча Україна насамперед вимагає, щоб українська еміграція гідно і відповідно репрезентувала свій народ, його визвольну боротьбу перед зовнішнім світом... Воююча Україна робитиме все, що в її силі, щоб український народ якнайкраще і раз назавжди побудував свій величній, храм волі і щоб ви могли повернутися в Україну як вільні господарі...“

Сьогодні, коли ми докинули символічну грудку землі на наростаючу могилу сл. п. Генерала Тараса Чупринки, знаємо, що ця невідома тепер могила в далекій Україні має містичну силу. Вона кріпить віру в перемогу.

“НЕ ТАК ТІ ВОРОГИ...”

(Закінч. з 13 стор.)

Відповідає брат Ізоген:

Це може бути. Тільки ж наша церква Тепер не тим держиться, чим давніше. Під час породу, звісно, ллеться кров, і рветься крик, але той час минувся. Тепера церква мусить кров щадити і в молоко її перетворяти, і рівним голосом, як мудра ненька, розважко говорити. Наш єпископ не раз наказує дівчатам нашим не рватися до мученицьких вінців, а тихим послугом служити Богу.

Та й проповідників у нас не брак...

Ізоген доводить, що політика активного спротиву буде згублива бо тоді

... розвалиться наш дім,
єпископа засудять на вигнання,
церковні добра конфіскують. Чим же
тіла і душі наші будуть жити?...
Ти знаєш — проти цього не поможет
ні проливання крові на арені,
ні проповіді грім...

Хто знає, може...
ще й шкода від твоїх дітей була б...

Ось конфлікт людей з вдачею мучеників-борців і проповідників ідеї, і людей літеплих, які для рятунку „церкви“ — це не конче є церква, це символ кожної організації — готові забути про дух, про ідею, якою вона держиться. Коли міркування Ізогена найвні навіть по такій-сякій стабілізації даної установи, організації, нації — то є вони злочинними в період боротьби за реалізацію великих задумів. Особливо в ці періоди — домінантним типом провідників і мають бути не оті літеплі патріоти дрібних здобутків і дрібних людей, а типи Валента і Альбіни, дітей Мартяна. Поетка говорить про церкву — символістично: Може бути її церква, може їякася „церква“ політична, та чи інша установа суспільства. Завжди, хто рятував оцю установу коштом гашення духа, який її здигнув з нічо-

го, духа посвяти, боротьби, віри, завжди той в остаточнім рахунку тратив і оту „церкву“. Відлітає тоді від неї дух Божий і розвалюється вона від першого копняка якоєсь брутальні сили, якої адепти мають більшу віру і більший запал боротьби. Як не мають нічого з „тихості і тверезості“ Панца.

В своїх статтях про Запорожців Караваєвич-Токажевський цитує старий вірш поета Твардовського про запоріжців.

Же кедись з тих лотшукуф Жеч биць Посполіта Мяла нова.

Що з тих „лотриків“ (розбішак і авантурників запорізьких) мала повстати нова держава. І те самісінько говорив 20 літ перед Хмельниччиною князь Семигородський Бетлен Гabor, про запоріжців. „Вони ще перевернуть Польщу, коли знайдуть для своїх змагань розумного і шляхетного вождя та ініціатора“, а я б скав — вождів, цілу їх касту. Тоді так і сталося, станеться і тепер подібне. — І тепер ті „хижаки“, розбійники, Шевченкові „юридиві“, анархісти степові, перевернуть Росію. Коли знайдуть собі вождів подібних духом і розумом до хмельничан, не до літепливих „тверезих і тихих“ спекулянтів, які для лакомства нещасного, для ідіїї, для свого і своїх, спокою готові продати отчизну для якогось „союзу“, „федерації“, взагалі для „льояльної співпраці“ з ворогом, який в кожній постаті несе нам, як нації, смерть.

Тверезі Ізогени, ось вже стільки літ гасять всяку спробу воскресити погаслий дух нації. Це ті шашелі, про яких писав з огорченням Шевченко. Боротьба з ними і сеперація не літеплих від них, є пекуче завдання.

Повернути до Шевченка, з його горячою любов'ю до України, з його горячою ненавистю до катів, з його погордою до донощиків і фарисеїв, до людей з переламаним хребтом.

В них бачив одну з головних язв суспільності:

„Не так тії вороги, як добрій люди“...

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“

ЧИТАЙТЕ, ПОШИРЮЙТЕ ТА ПРИЄДНУЙТЕ
НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ „ВІСНИКА“

Сокіл

700-ЛІТТЯ ЛЬВОВА

(Історично-політичний нарис)

Недавно Підпільна Пошта України випустила серію поштових значків з чотирьох купюр одної вартості з приводу 700-ліття Львова. На значках представлена львівська ратуша із національним прапором та храмом св. Юра, а внизу: Львів 1252 та 1952. Цей факт пригадав всій українській спільноті розсипаній по світі, про ролях города Льва в змагові за відбудову Самостійної Соборної Української Держави. Гляньмо в сіру історичну давнину.

На світанку історії України літописці згадують про існування в Західній Україні багатьох укріплених осель-городів, як Галич, Звенигород, Підгородниця, Стадч, Рокітно, Теребовля, Перемишль і інші. Вони мали для Української Держави княжих часів стратегічно-оборонне значення, а згодом стають торговельними центрами. Про столицю Західної України, город Львів, історичні джерела згадують, що він був заснований королем Галицько-Волинської-Української Держави, Данілом Романовичем, в честь свого сина після однієї військової побіди біля року 1250 (д-р Олена Степанів: *Сугасний Львів*, УВ, Краків—Львів 1943 р.). Заснування його було обумовлене в першу чергу військово-стратегічними моментами, для оборони галицьких володінь від татарських нападів, та для оборони торговельного шляху, що провадив з Побужжя і Наддніпрянщини в близький простір Чорного Моря — в Наддністрянщину.

Історик Микола Костомарів стверджує, що король Даніло об'єднав під своєю владою увесь простір заселений українськими племенами.

Після занепаду Звенигорода ролю нового торговельного центру на вже утоптанім торговельнім шляху оправдано перебирає город Льва.

Галицько-Волинський літопис присвячує королеві Данілові багато місця, відмічаючи, що 1248 р. він розгромлює угрів та ляхів, навіть ятвяги платили йому данину. На початку 13 століття політичний центр старо-українського життя з Києва переноситься в Західну Україну до Холма й Львова.

В П. С. Р. Л. (Повне Зібрання Руських Літописів) т. II, Спб. 1908, стр. 1-2, є слідуюча історична згадка: „Данило посади его в себе место в Киеве. По Володимере же под Даніловим наместником под Дмитром, взяша Батьй Киев”. Львів, в ході історичних подій не раз переживав зміну володарів й здавна становив ключеву позицію України. Від 1250 по 1340 рр. Львів був під володінням галицьких князів Романовичів.

Під час польсько-української війни гетьман Богдан Хмельницький два рази підступав до Львова. У вересні 1648 року війська Хмельницького вперше обложили столицю Західної України. Під час штурму великому гетьманові вдалося відвернути лють козаків до ворожого польського війська, яке замкнулося у Львові, та охоронити львов'ян від кровопролиття. Другий раз, року 1655, обложивши місто, гетьман не хотів штурмувати його, а в листах умовляв магістрат здатися. В одному з листів гетьман писав так:

„Моїм ласкавим панам високого Магістрату і всім жителям Львова Богдан Хмельницький, гетьман Війська Запорізького.

Вам, Львов'янам, милостю Божою найвищою Вас обіймаю і дуже дивуюся: Ви оглядаєтесь на короля Казимира, чи Ви не знаєте, про те, що король шведський заволодів Краковом і заключив зі мною дружбу, на основі якої король шведський повинен діяти. Ми добилися того, що вовк сидить і коза ціла. В інтересах християнства те, що король шведський та цар московський зв'язалися союзом з козаками і наступили тепер на Польщу. Але ми поділились між собою і нехай король шведський володіє, чим Господь Бог йому допоміг, а то нам Господь допоміг заволодіти свою Україною, то на тім я стою. Нехай пан Гродзінський не боїться нічого і стрінеться зі мною особисто, як зі своїм приятелем. Важливіші питання ми обсудимо з ним і заключимо угоду. Нехай буде Бог прославлений і люди нехай веселяться. Бажаю Вашим милостям доброї ночі! Дано в таборі...

Після упадку Польщі 1772 року Львів разом з Галичиною опинився під Австрією і залишався при ній до 1 листопада 1918 року.

В історичній боротьбі українського народу за незалежність Львів відіграв величезну роль. В найгірші для України часи, „валуєвської ночі“, коли за наказом царата в Наддніпрянській Україні все національне мало мовчати, Львів стає культурно-політичним центром, в якому йде безперервний процес всенаціонального становлення. Нація позбувається федералістичної ідеології Костомарова і Драгоманова і виходить на позиції активної боротьби за суверенність і соборність.

Ще під час весни народів 1848 р. Львів стає центром українського політичного життя, тоді створено Головну Руську Раду, яка 10 травня 1848 р. видала відозву до українського народу Галицької Землі, в якій сказано:

„Ми, галицькі українці, належимо до великого українського народу, що одною говорить

Евген Ярвич

ПРО СКОРОЧУВАННЯ НАШИХ ФРОНТІВ

Від якогось часу читаються для українського громадянства реферати „про потребу скорочення українських фронтів“. — Прелегент, відомий український журналіст, доводить, що ми не уміємо відрізняти ідеології від тактики і ті поняття перемішуюмо. Це, з погляду наших національних інтересів, є шкідливе на його думку. Основою нашої ідеології є самостійність та соборність, - що іншого знов-політика. Політика повинна в кожній ситуації добути для народу максимум можливостей і тому повинна йти на

мовою і 15 мільйонів виносить... Наш народ був колись самостійний, рівнявся в славі з наймогутнішими народами Європи... коли блиснуло сонце волі, пробудився і наш український лев, і гарне нам ворожить майбутнє..."

Року 1861 Галичина дістас політичну автономію в Австрії зі своїм власним сойном у Львові.

Року 1867 засновано у Львові товариство „Просвіта“, філії якого під впливом нових течій швидко густою сіткою вкривають цілій край. Року 1873 засновано у Львові літературне товариство імені Тараса Шевченка, яке 1892 р. перейменовується на Наукове Товариство імені Тараса Шевченка, єдину в той час на цілу Україну, справді національну установу, яка на протязі років видала 159 томів різних наукових „Записок“.

Ще від 1784 року існував у Львові університет із чотирма факультетами. За останнє півстоліття у Львові мав свій постійний осідок найбільший син української нації — її Мойсей — Митрополит граф Андрей Шептицький, який своїм шляhetним духовним авторитетом сягав аж до Золотих Воріт Києва та цілої духовної соборної України. У Львові 1913 р. наш широко відомий публіцист д-р Дмитро Донцов, на з'їзді української академічної молоді, виголосив реферат на тему „Сучасне політичне положення нації і наші завдання“, в якому, після Миколи Міхновського, кинув кліч осягнення самостійності України шляхом відрівання її від Росії. Коли вибухла перша світова війна 1914 р. по бруку Львова виступають перші українські збройно-військові формaciї Січові Стрільці, що підносять українську зброю закинену під Полтавою 1709 року. У Львові існував Тайний Український Університет. В городі Льва зароджувалася теж й організація УВО, з якої виріс організований всенаціональний політичний рух — ОУН.

Столиця Західної України, Львів, за сімсотрічне існування багато разів підпадав на валі займанців, але завжди залишався українським і Україні вірним.

компроміси, бо компроміси — підстава кожної політики. Світ наближається до воєнної хуртовини, до якої не сміємо увійти не підготовані. Без союзників ніякий народ не визволився. Тож ми зобов'язані їх шукати, тим більше, що західні велико-держави виказують в справі нашої самостійності та соборності здержану, а то й холодну поставу. Здоровий розум наказує нам, — на думку прелегента — шукати порозуміння з тими сусідами, з якими в'яже нас подібність сьогоднішньої долі та спільна боротьба проти російсько-большевицької імперії. Життя диктує шукати спроб скоротити польський наш відтинок, а з'осередити енергію на найважнішому фронтові. Сусідські апетити на наші землі це суттєва перешкода досягнути таке порозуміння. Але психологічна підставка до наближення існує. Наприклад, мусимо, на думку прелегента, шукати порозуміння не зважаючи на те, чи ці спроби будуть успішні. Це безсумнівно дуже важке та невдаче завдання, так як взагалі невдачаю є політика.

Тому, що прелегент твердить про еволюцію польської політичної думки, — слід нам холодно та об'єктивно застновитися над тим чи можливо нам „скоротити“ українсько-польський фронт.

Не треба доводити, що в сучасну пору, коли у воєнному поготівлі стоять, з одного боку боляшевицька Росія з її „союзними“ республіками та т. зв. сателітськими державами, а з другого — демократичні держави, об'єднані т. зв.. атлантическим, тихоокеанським, в останньому часі балканським пактом, — про важливість союзу поневолених боляшевицькою Росією народів, для спільної боротьби проти червоної Москви. Для цього і постала така організація, як Антиболяшевицький Бльок Народів (АБН) в процесі боротьби.

Хочу зупинитися над можливістю скорочення польсько-українського фронту, у висліді чого поляки та українці стали б союзниками. Є це другий, після російсько-боляшевицького, для українців важливий відтинок. Фронт не новий, а такій давній, як давньою є історія українсько-польських політичних взаємин та польських заборчих воєн на українських землях.

Існує подвійне розуміння т. зв. фронту. Один фронт, агресора, напасника, який іде своєю мілітарною силою на підбій чужих країн, пересуваючи лінію свого фронту якмога далі в глиб чужих земель, завойовуючи їх. Другий, інший. Є це фронт народу, якийй борониться ший. Є це фронт народу, якийй борониться та несе завойованому народові поневолення. Звичайно, по стороні народу, якийй боро-

нить права на своє існування, є симпатії цілого культурного світу. Згадати б бої Греції з Туреччиною за свободу, польські повстання проти Росії 1831, 1863 рр., боротьбу Ірландії за її незалежність.

Український народ на протязі своєї історії ніколи не виступав в ролі агресора, а тільки боронив свої землі перед найзником. Український фронт ніколи не знаходився чи то на землях московських, чи то польських, угорських чи чеських. Існування фронтів на українській землі було нашому народові накинене його ворогами. Зокрема, українсько-польський фронт, що був вислідом польського імперіалізму та агресії. В ньому ми завжди оборонялися і обороняємося.

Наведу деякі уступи з книжки визначного польського публіциста Станіслава Пясецького п. з. „Право на творчість“ (Варшава 1936 р.) Ось що він пише: „Почнімо думати про українську справу в спосіб новочасний. Скінчилася можливість застосування між народами муринської етики. Українська справа — це велика справа... Поза трьома кордонами Польщі, СРСР і Румунії — живе той самий український селянин в такім самім вишиванім кожушку, в таких самих постолах, уживаючи тої самої мови, відчуваючи так само по-українськи. Роздерта на три частини Україна! Ні, на чотири, бо недалеко, за синьою смугою гір, чехословацька Закарпатська Україна (Русь). Почетвертоваий народ!“

Чи можемо ми, українці, скорочувати наші оборонні фронти? Чи можемо признати за право факт сусідського насильства і безправ'я? Чи можемо погодитись на те, щоб наші землі були, як пише польський публіцист, роздерти на чотири частини? З таким станом не погодиться ніякий народ у світі.

Еволюція польської політичної думки?

У своїй статті п.з. „Проти марива минувшини“ яка свого часу вчинила багато гамору, польський журналіст Юзеф Лободовський пропонував створити з Зах. Українських Земель (у нього „Земля Червеньска“) державу, яка була б чимсь вроді українсько-польського кондомініуму. Свій проект обґрутував він нібито фактами зазублення на протязі кількох віків польського володіння на зах. укр. землях, культури польської з українською.

Не перечу, що польська культура зазублювалася тоді з українською. Однаке, цей процес відбувався не шляхом еволюції чи шляхетної ревалізації, але шляхом брутального польського насильства, віддавання українських земель польській шляхті та колоністам, гноблення українського культурного життя. Згадати б тут: систематичне нищення українського шкільництва, коли з 2418 народніх шкіл з українською викладовою мовою залишилось в 1930

р. всього 134, кількість державних середніх українських шкіл можна було почислити на пальцях рук; тоді ж український університет загнано в... катакомби.

Так то зазублювалася польська культура з українською. А дальші приклади того „зазублювання“ — це політичні процеси українських націоналістів, шибениці, тюрми, пацифікація, руйнування українських православних церков, Береза Картузька та вимкові польські закони, яких вістря було звернене проти українців.

Польський сентимент до українських земель?

Не сентимент це, а холодна калькуляція окупанта, який намагається чуже, важко здобуте добро, перетворити у свою власність. Поляки до АБН не належать. Бо вони вважають себе, серед інших поневолених большевицькою Росією народів за „вибраний“ народ. Адже ж Польща, в хвилі вибуху другої світової війни, заатакування її Німеччиною, була союзницею альянтів, які гарантували їй її границі з 1939 р. Дарма що після цього була Ялта, був Потсдам. Дарма що альянти підписали договір в справі теперішнього політичного стану Польщі та її четвертого розбору.

Поляки — „вибраний“ народ, вони, за їх улюбленою фразою, „натхнення народів“.

Та їх „веш“, Юліуш Словацький, сказав про Польщу: „А цёбе, Польско, близкоткамі лудzon, — повем народув билась і папугон“.

Еволюція польської політичної думки?

Говорив і прем'єр польського екзильного уряду в Лондоні, п. Одзєржинські, про потребу польсько-українського порозуміння. Однаке, тим гарним його словам перечать факти зайлії польської пропаганди про потребу прилучення до майбутньої польської держави західно-українських земель. Не Варшава і Krakів є сьогодні начальним кличем польських політичних кругів, але Вильно і Львів. Ще не здобули своєї держави, а мариться їм польські колонії на українській та білоруській землях. Чи в такій сутуації, коли на нас іде наступ поляків, ми можемо скорочувати наш українсько-польський фронт? Кажу не про той фронт, рівнозначний зі стрілецькими ровами, обведеними засіками з кільчастого дроту, за якими перебувають його оборонці. Кажу про фронт нашої духової готовості, фронт моральної і національної тугости, який вимагає від нас завжди бути чуйними і боронити цього преважливого для нас відтинку.

Скоротити цей фронт, здемобілізувати наші духові оборонні сили, було б рівнозначне із зреченням наших історичних прав до тієї частини нашої Батьківщини та з відданням її в польську неволю, смак якої ми пізнали на протязі довгих років. Не ми маємо обов'язок скорочувати наш оборонний фронт. Хай скротять поляки свій протиукраїнський фронт

агресора. Хай виречуться апетиту на наші землі, хай перестануть деклямувати про Львів та „креси всходнє“, хай занехають свою пропаганду про це. Хай, врешті, підійдуть до тієї справи чесно! Чи можна на це сподіватись? Історія доказує, що поляки не додержали ні одної умови з українським народом. Це вони признають самі. Ось що пише відомий кресовий “спец д-р Ст. Скшипек у своїй книжці п. з. „Паньстрови програми українські“, (Лондон, 1948 р., стор. 88) : „Якщо ми заглянемо в історію польсько-українських взаємин у минувшині, то без труду знайдемо, що всі спроби наладнання приязніх взаємин між цими обома народами кінчалися непогодженням і кожна польсько-українська угода, — а тих угод в історії було багато, не тільки кінчились банкрутством, але спричинювали нові подразнення і зріст взаємного антагонізму. Чи це була угода зборівська з 1649 р., чи договір гадяцький з 1658 р., чи угода з головним отаманом С. Петлюрою з 1920 р., чи врешті угода з 1935 р. в справі т.зв. нормалізації. Історія свідчить, що кінчилися ті умови неуспіхом, бо польський контрагент їх не додержав.“ Історія доказує теж, що поляки часто понад голови українського народу укладали договори з імперіялістичною Росією та іншими нашими сусідами, розділюючи між собою наші землі, напр. Андрушівський мир 1667 р. чи Ризька угода 18 березня 1921 р., за якою Польща і совєтська Росія поділили між собою українські землі. Чи існує в сучасні пору можливість українсько-польського порозуміння? Каже прелегент, що для цього є політика. Так, але найкращою політикою є чесність — каже американська приповідка. Поки що тієї чесної політики у нашого польського партнера не помічаемо. Факти спорадичних спільних дій УПА з польським підпіллям проти большевиків не можемо вважати за стало політичне порозуміння. Капіталізувати тих фактів на рахунок українсько-польської угоди не можна.

До справи розв'язки українсько-польських політичних взаємин треба підійти не з погляду парткулярної справи нашого „сусідського“ конфлікту, але з погляду нашої глобальної соборницької політики. Знаючи докладно аспирації польського політичного проводу відносно наших земель, мусимо уважно стежити за тією політичною конфігурацією, яка зарисовується нині біля нашого польського партнера так у загальній політичній консталіції, як і з боку інших, сусідуючих з ним народів. Мусимо

слідкувати за політичним взаємовідношенням Росії (білої та червоної) і Польщі, Німеччини Росії (білої та червоної) і Польщі, Німеччини, Румунії, Угорщини, Чехії та Словаччини.

Точній обсервації та аналізі мусимо піддати відношення до справи польської державності таких потуг, як ЗДА, Англія, Франція і ін. Адже ж ці останні, на випадок нового світового конфлікту і розвалу большевицької Росії, будуть мати до розв'язання не тільки питання польської державності і кордонів Польщі, але також відношення до Німеччини, України, Росії, Румунії, Чехії, Словаччини та ін.

Уже тепер зарисовуються спірні квестії в справі майбутніх німецько-польських кордонів (Одра, Нісса), гостроти в справі відокремлення Словаччини від Чехії в окремій державний організм, дотепер не вигасли польські аспирації на Спіш та Ораву, румунські на Семигород і т. д.. У крутежі тих майбутніх конфліктів зі своїми сусідами — поляки будуть змушенні переставити свою імперіялістичну, загарбницьку політику на рейки політики реальності, чесної, яка б відповідала вимогам забезпечення світового миру, кличам культурних країн світу по цей бік „залізної заслони“, які голосять право народів на їх самостійне існування в етнографічних границях. Дискусії ж, які накидують думку про потребу скорочування наших оборонних фронтів, є не тільки передчасні, але з української державницької рації — шкідливі. Це не тільки послаблює нашу національну оборонну відрорність, але це є „водою на чужий млин“. **Бо не скорочувати треба наші оборонні фронти, але скріплювати!** Ті, що хочуть бути речником польсько-української угоди, коштом такого компромісу, який би мусив бути рівнозначний з утриманням польського стану посідання з 1939 р. з утратою для нас зах. укр. земель, хай згадають сентенцію римського філософа і поета Марціяна, яка звучить так: „В часі бенкету — нехай ідження смакує гостям, а не куховарам!“ А український загал запам'ятав собі раз на все той уступ з інавгураційної промови президента Д. Айзенгавера, який звучить так: „Здаючи собі справу з того, що здоровий глупзд, як і звичайна пристойність, диктують безуспішність угодовства, ми ніколи не будемо намагатись примирювати агресора фальшивою і неморальною угодою, продаючи честь за безпеку. Бо в кінцевому виборі вояцький наплечник не є таким великим тягарем, як кайдани невільника“.

Зенон Тарнавський

МОЕ МІСТЕЧКО

(Сироба репортажу)

Коли в 1950 році я отримав від американського драматурга, лавреата нобелівської премії і двохкратного лавреата премії Шюлцера, Торнтона Вайлдерса, дозвіл на переклад на українську мову його драми „Наше містечко”, я був глибоко переконаний, що це відкриє мені дорогу до пізнання душі американського міста.

Те, що Вайлдер показав у своїй п'єсі „Наше містечко”, воно без сумніву дуже американське, але разом же з тим дуже людське. Воно всім нам дуже відоме. Всім нам відомі турботи людей малого міста, їхні бажання, їхні пориви, їхні невдачі й успіхи. Відоме те, про що вони говорять і про що вони мовчать. Відомі їхні сусіди і природа. Це все те саме, що скрізь, тільки... тільки перенесено до Америки, показано в іншому пляні. П'єса ця здобула нагороду Нобля своюю свіжістю, оригінальністю і сміливістю театрального задуму. І тому я так дуже хотів придбати її для українського театру. Написав Торнтону Вайлдерові про це мое відношення до його п'єси, підкреслюючи надзвичайну художність картини американського побуту. Я написав йому про театр Блавацького і про те, що вистава його п'єси в українському театрі допоможе нам, новоприбулим, краще пізнати, зрозуміти, а всеїд за тим і полюбити його батьківщину. Торнтон Вайлдер дав мені авторські права на український переклад п'єси і ще застеріг за театром Блавацького право виключності вистав і то без сплачування авторських гонорарів. Володимир Блавацький ентузіастично ставився до проекту вистави „Нашого містечка” в українському театрі. Мріяв про прем'єру української вистави з участю автора. Шажаль... ще один великий проект мусів бути відкладений разом зі смертю великого режисера.

Але „Наше містечко” назавжди лишилося у мене вихідною точкою для пізнання побуту американського міста. Цей побут я пізнав і все ще пізнаю не в малому американському місті, але в одному з найбільших міст Нового Континенту, в Дітройті.

Це власне і є мое містечко.

Скільки разів я пробував прирівняти його до Львова і мені це ніяк не виходить. Воно, це мое містечко таке відмінне від Львова. Різне своюю топографією, природою, архітектурою, різне віком. До речі, Дітройт молодіший від Львова на 501 рік. Люди, будинки і дерево, вода і дороги — все не таке, як у рідному Львові. Хіба може горобці такі самі безжurnі і нахабні. Так само розсинають пригорщи свого буцім то спіну на Бульварі Вашингтона в Дітройті, як це робили на весні кожного року на Галицькій площі у Львові. Значить з порівнянням двох міст абсолютно нічого не виходить. Залишається тільки одне, а саме — особистий стосунок до міст. Цей стосунок, що базується на чомусь дуже нез'ясованому, неозначеному. Щесь, що є в атмосфері міста, коли ви виходите на його вулиці і дихаєте його повітрям. Ви цього не можете окреслити словами. Ви це чуєте зра-

зу, при першому вході до міста. І кохаєте його від першого погляду, або ненавидите. Але тут я не хочу складати моїх любовних заяв до цього міста. Й все ще думаю про Львів. І чим далі, тим більше. Думаю про нього, як далеку коханку. Думаю з болем і терпкою туюго. Аж до болю часами хочеться знову торкнути руками каменів львівських вулиць. Знову хочеться пригорнути до себе м'яку зелень Стрийського Парку. Скільки поезій, скільки юности в цьому далечому рідному Львові....

А Дітройт, справді, одне з найбільших американських міст. Четверте величчинаю між американськими містами. Розкидане на великому просторі. На такому великому, що сягає приблизно зі Стрия до Львова.

Дітройт, без сумніву, пайбільше в світі індустриальне місто. Це факт. Це не реклама. В цьому містечку зосереджено найбільшу і найважнішу індустрію світу. Тут будують на конвеєрах ганки і гармати. Будують літаки всяких систем і різного призначення. Тут колись, в часи другої світової війни, будували на конвеєрах великі транспортові кораблі для американської армії. Цими кораблями типу „Ліберті” вже після війни наші скитальці їхали з Європи до Америки і всю дорогу потерпали чи такий корабель, що, замість важких нійтів, має стіни електрозварювані, чи він буває не переломиться надвое. Але такого випадку не було. Бо все, що зроблено в нашему містечку, дуже солідне і тривке. Цю солідність і чесність у роботі зацепив Дітройтові покійний Кеділлак, основоположник міста, французький капітан і авантюрист. До речі, все найкраще в нашему місті називається іменем Кеділлака. Починаючи від розкішних автомобілів і на маленьких верстататах направи взуття кінчаючи. Я пізнав старого мішанця, півіндіянина, півфранцуза, що творив чудесний тип людини під фізичним і духовим оглядом. Він, попиваючи кожного дня чарку-две горілки, дожив до 93 літ. Все своє життя важко працював і ніколи не сидів в автомобілі. Цей чудовий мішанець двох шляхетних рас, який народився в час кінця громадянської війни, оповідає мені, що за його молодості пічесніх купців і ремісників проганяли з Дітройту... до Філадельфії або Вашингтону.

Дітройт лежить у серці території Великих Озер. Це, мабуть, єдине в ЗДА місто, з якого до Канади їхати треба... на південь. Простісінько на південь. Хоч місто від східного побережжя Америки віддалене дві тисячі миль, тут морський порт, що має річний оборот менший тільки від нью-йоркського порту. Тут приїздять великі трансокеанічні кораблі.

Коли говорять про Дітройт, завжди згадують Форда. І воно слушпо. Старий Генрі створив паймодернішу систему індустриальної продукції і одним махом поставив американську промисловість на таких висотах, де яких нормально доходить після кількох сотень років. Але, крім фордівських заводів, у Дітрой-

ті мають місце свого осідку кілька разів більші заводи Дженерал Моторс, Крайслера і всі інші, що продукують всі відомі машини, крім Неша. А тепер після фузії Кайзера і Вілліса будуть теж продукувати й джипи. Значить, сам Форд не становить істоти автомобільної індустрії Дітройту. Але Форд де в чому винуватий. Кажу винуватий, бо, вслід за збільшенням продукції, прийшов збільшений добробут. Старі кажуть, що коли Форд почав платити по 5 доларів за робочий день, всі фордівські робітники до блиску чистили свої фабричні значки. Це була горда відзнака приватності до фордовської системи. Всілід за добробутом до Дітройту притягнула нужда. "Гілблі", тобто найбільш у своїх лініві мешканці південних стейтів Америки стягнули до Дітройту, шукаючи праці і легкого заробітку. Старий Генрі, шукаючи дешевої робочої сили, привіз до Дітройту кілька тисяч муринів. А ці, завдяки своїм природним обдаруванням, швидко розрослися до півмільйонової муринської оселі. Другі за ними, щодо кількості населення, поляки. За поляками — італійці, далі німці, греки, арії, китайці, кореанці, японці, сирійці. Потім українці зі своєю Федерациєю українців Стейту Мішіган, з якою носяться як той з ступою, і громадською пітерпімістю. А далі лотиші, литовці, естонці, вірмени, білоруси і всі інші, що разом творять мозаїку національностей Дітройту. Творять його атмосферу, його блиски і сумерки. Тут, в цьому містечку, чудовий перекрій всього населення ЗДА. Тут заступлені всі. Від мультимільйонерів і мілійонерів, між ними теж українці, аж до жебраків і розбішак, що виходять на проходи тільки після півночі. Коли зустрінете такого запізного прохожого і він попросить у вас 15 центів на каву, дайте. Не починайте дискусії, бо й вислід може вас надто багато коштувати. Тут ще однаждивовижкомуністи і бувші комуністи, між ними українці також, мають свої великих банківських контингентів.

З розвитком індустрії прийшла до Дітройту хвиля організованого профспілкового життя. В Дітройті — центр автомобільної індустрії. Тут головна управа другої найбільшої американської профспілки (СІО), головою якої є колишній фордівський робітник Волтер Рютер. Кажуть, що президент ЗДА Айзенгавер покликав на всі ключові пости свого кабінету людей з Дітройту і Мішігану.

Мое містечко повне інших ще дивовиж і противенств, типово американських. Тут чудовий музей мистецтва, в якому оригінальні картини всіх найбільших майстрів світу, з Рембрандтом, Рубенсом, Ель Греком і іншими включно, але тут водночас багато неінсеменів. Тут існує гетьманська організація, якій гетьманничі відмовив права називатися гетьманцями. Тут українські поети працюють у фабриках, а інженери творять літературний клуб. А позатим українці нашого містечка читають масово газету "Дзвінок Польські", що дуже по-малопольськи розв'язує українські питання. З "українських" публіцистів у Дітройті найбільш відомі... Грабік, Чат і Новаковські. Відомий теж радіокоментатор польської програми Кройц, що назвав Хмельницького російським генералом.

А позатим в "Дзвінку" ще донині визнається як істину, що українці, це — видумка австріяків. Лише в тому, що наші американські щоденники "Свобода" і "Америка" приходять слоди залишено. А подруге — "Свобода" ще дуже асекураційна, настількість "Америка" приносить тільки передруки зі Святого Письма. А сьогодні навіть дуже побожним людям таємно важко читати інформації про світ... тільки з Біблії.

Дітройтські поляки такі самі як скрізь у всій Америці і по всьому світі. Глибоко переконані, що Америка без них існувати не може, що Айзенгавер гальки і думає про Польщу, і, якби не небіжчик Нуласкі, то Америки не було б взагалі і тому всі мусять бути Нуласкому вдячні і ставити вому пам'ятники і називати публічні дороги його іменем. Губернатора міністерства стейту поляки навчили танцювати польську і казати при кожнійоказі "до відзеня мої дрозди". Якщо так не дістється, як вони хочуть, то вони дуже ображуються і гніваються на всіх.

А поза тим місто чудове. Перепрошую!

ПРО ОДНУ "НАУКОВУ" КОНФЕРЕНЦІЮ

В кінці березня (22) в Нью-Йорку відбулася конференція мюнхенського інституту по вивченню історії і культури ССР. Фірма ця українського читачеві відома з анкет, яку пробував інститут два роки тому перевести се-ред родства непомінних українців, що б на підставі її "об'єктивно" ствердити старе валуевське "не било і нет".

Чим цікава та коференція? Не науковою проблематикою, бо такої не було, а російськістю. П'ять доповідачів і співдопівідачів насвітлювали тему "від Сталіна до Маленкова" на підставі згадок і припущення звідціля. Всі гадали і думали над тим, що буде робити новий диктатор, а ніхто не згадав про народи союзного союзу. Редактор НРС в короткій доповіді чи рефераті ніби сконденсував висновки трьохденної конференції. Він стверджував, що визволення від більшовизму через переворот в Кремлі хоч і не виключене, але мало імовірні на нього нема чого надіятися, Революційним шляхом, знизу, визволення таємок не можна сподіватися без активної підтримки ззовні. "І взагалі воно (визволення) не буде можливе, коли вільний світ не припинить своєї підтримки різним таємним розчленуванням (у нього розчленітєм), коли він не зможе твердо і недвозначно, що ні про яке розчленування Росії не думає, що ні якого посягнення на її цілість і незалежність з його боку не буде. І що тільки населення Росії буде вирішувати свої національні і інші внутрішні питання".

Кілька років вивчав інститут історію і культуру народів ССР, щоб на конференції в Нью-Йорку ствердити: "не сметь суждений іметь". Сказано більше ніж сміливо. Народ ніби і вченій а ніяк не віторопає, що Росії, про яку вони говорять немає, її намагаються жорстоким терором створити більшовики. Та то не легко, то неможливо, бо історія ж таки назад не рухається.

Найбільш відвічальнє завдання на дії конференції було покладено на К.Ф. Штепу. Він чоловік бувалий, знаний під советами, а найбільше вспливався він як редактор ("Нового Українського Слова" в Києві).

Коли німецьке гестапо розстріляло в Києві редактора "Українського Слова" — націоналіста, тоді покликало Штепу редагувати "нове" німецьке слово для Українців. Штепа вірою і правдою служив, як редактор, німецьким займанцям чому ж і тепер не послужити тим самим "ідеям" в новому російському виданні. Організатори конференції узгляднили його вірнопідданільнішу доповідь на тему: "Ідеологічна боротьба в партії". А що б вийти сухими, бо

ЗАМІСТЬ ПРИТИКИ — КВАЧ

Про КЦАБ писалося немало. Російська еміграційна преса в тій затії бачила велику подію. Згадувала про те твориво і американська преса, навіть „Нью-Йорк Таймс”, — одна з найпопулярніших світових газет, розважо-оптимістично дивилася на „велику місію” української делегації до Європи. Правда, після того, як делегація впіймала облизня, щось не чути вже оптимістичних голосів. У наші часи дуже часто з смішного робиться велике. Нічого дивного, що метушня біля творення „центру” для боротьби проти стаїнської тираниї викликала деяке побоювання і серед українців, які бачили й знали, з кого і як твориться підвалини для „активної боротьби” вперше під назвою СОНР, а потім КЦАБ. Люди, що ісповідують національну правду, в ній вірять і для її оборони та перемоги працюють, побоювались, щоб не зловили ловці слабодухих, з мишачою натурою. Во то воно іноді бувало в нас, та й не тільки в нас, що люди мишачої натури, як іх влучно окреслив Гоголь устами Бульби, завжди надіються на ласку чужого володає, бо чужа ласка ім'я наймиліша, вона „дорожча ім за всяке своє братство”.

Творці КЦАБ’у безсилі заперечити і навіть чесно дискутувати з людьми національної ідеї, що тримає нашу спільноту розкидану по світі, і пробують з одної української правди робити дві. А потім, спекулюючи на видуманій ними федералістичній фікції, старажаться залучити бодай одиниці з нас до задуманого імперського плетива, щоб ніби з нашою ж участю „визволити” поневолені народи від комунізму, але... для Росії. Майстри федералізму прибрали його в шати імперського непредрішенства і записали про те в примітках до кцабівської шпаргалі. Мовляв, спочатку доб’ємося свободи для всієї Росії, а потім дозволимо поневоленим народам виявляти свою волю. А „демократичне” волевиявлення кожна організація може трактувати, як волевиявлення через плебісцит, або рішення національних установчих зборів, або через всеросійські установчі збори". — Хоч тих „або” аж три, та над усіма ними — всеросійські збори. Національні збори і плебісцит — то все похідне і узaleжене від всеросійських. Придумавши таку мудру концепцію, а точніше наставивши імперське сільце, почали шукати її „носій”, щоб через них, спекулюючи на демократизмі, бодай угнути, коли не вдастся заломати, національний фронт. Матеріальні дари щедро сипалися, а АКВНР, крім матеріальної допомоги, давав ще й моральну. Та підтримка дала підстави ловцям в усій пропаганді ототожнювати американський комітет з американським урядом. Мовляв, не сміте перечити нам, бо за нами — Америка, і вона так хоче. По довгій і тяжкій праці, яка по суті зводиться до театралізованих бенкетів і конференцій, за кулісами яких стояли добродії, створено політичне недорозуміння на

як неяк а минуле Штепі не доталії в демократичному світові, написали про нього: „сусільний діяч з трохи не ясною політичною біографією”. Штепі до таких окреслень не привикати... Та хто повірить, що б політична біографія засłużеного і винагородженого за німецької окупації Штепі була неясна для організаторів твої наукової конференції. Вона дуже ясна і тим, що так писали і тим конференцію улаштовували. Ще країні про це минуле ідеологічного доповідача памятають Кіянин і всі Українці. А про те..... треба, шукають і найшли.

Російська преса, коментуючи наслідки згаданої конференції написала: „Підвідячи підсумки американської конференції, треба в інтересах об’єктивності відзначити її безсрійний моральний успіх” Штепа і мораль!....

Чи моральні успіхи маються на увазі? Думаємо, що чиєсь тільки не вільного світу і не тих що прагнуть свободи. Такі конференції, де про майбутнє говорять люди з „неясним політичним минулім”, як то написали, хоч воно зовсім ясне своєю темнотою, не помогають свободі.

ім’я КЦАБ. Піднайшли для нього і голову — старенького Мельгуниова. Як і годиться, на радостях зійшлися ще раз на бенкет. І на тому бенкеті, як пише „Наша страна” в числі 153, один з національних стовпів, Авторханов, який раз пише про матушку Росію, а другий — про самовизначення, сказав: „Хоч які малочисельні народи Північного Кавказу, але почуття їхньої національної гордості вимагає права вільно, хоч на 5 хвилин, самим вирішувати свою долю, і російський народ тільки виграє, коли виявить це довір’я. Отже навіть люди мишачої породи відкликаються до національної гордості народів, яких вони зрадили. Сфабриковані для поборення української правди, „українські федералісти” кількість яких по обох боках океану ледве чи перевищує кількість пальців на руках і ногах у людини, в цьому твориві розчинювались дуже низько, мабуть аж до доляра. Іх і на засідання „Центру” не пускали. А тим часом, що робив той центр?

Російська преса, що на початку багато галасувала про осяги, очевидно, під імперський камертон, замовкає, На її сторінках чим раз більше пессімізму щодо кцабівського витвору. А так звана права частина російської преси просто сміється з цієї витівки, твердячи, що „центр” об’єднав через п’ять російських організацій менше, як одну соту частину відсотка російської еміграції. Виходить, що не всі американські політики — тверезі й добрі калькулятори.

Причини пессімізму російської преси зрозумілі. Не вспіли заснувати плетива, а воно почало розплутуватись. Канадбай, заступник голови і „міністер фінансів” КЦАБ’у таємничо зник. Щойно залатали цю дірку різними комунікатами та виясненнями, аж знов потекло. Цього разу сам голова центру, Мельгунов, разом із своєю партійкою, вийшов з КЦАБ’у. За ним вийшли і його однодумці А. Міхайлівський та А. Богданов. Міхайлівський, до речі, очолював „раду” КЦАБ, яка мала б складатися аж із 60-ти членів. Причини?

Сталося це після того, як американський Комітет Визволення втретє змінів вівіск, на якій замість „визволення Росії” чи „визволення народів Росії”, як то було раніше, написали „Американський Комітет визволення від большевизму”. Подія незначна і ніяка, бо справа ж не в назві, а в суті, в платформі, в конструктивній програмі, за що боротися хоче той комітет. А проте і цього не стерпів лідер КЦАБ’у і виришив відійти. Він, як і всі вони, проповідує непредрішенство для інших народів. Коли ж заходить мова про Росію, то тут вони безкомпромісні. Росія колишня — іхня, теперішня імперія — іхня і майбутня — така сама має бути іхня. На імперських нотах вони співають для „націоналістів”, плебісцити, а коли мова заходить про Росію, то все має зберегтися так як є. Кажуть, що крім цієї причини, була ще й друга, ота ославлена радіовисилання „Освобожденіс”, яка мала бути ембріоном „єдиної-неподільної”. Либонь, керівник цієї радіовисилання містер Меніг Вільямс не хотів радитися з головою КЦАБ’у, а сам приймав людей і робив все, щоуважав за потрібне. Мельгунов довго терпів, по-старчому бурчав, а коли прийнято було на роботу кількох троцькістів, — не витримав і зрезегнував. Не знаємо які порядки і яка конституція була в цьому єдинонеділимському радіотвориці, фінансованому з АКВНР. За відомостями польської і німецької преси, воно міститься в новому триповерховому будинку, добре устатковане і налічує 260 працівників. „Джаб” добрий і — люди пішли. А справа визволення — річ інша. Недарма ж все, крім вступних пояснень у передачах з тої радіовисилання, подається на „общепонятном язике”. І для редактування отих вступних пояснень треба було налагувати „націоналітів”. Однак, і вони не витримують.

Польський тижневик „Вядомосці останнє” в ч. 32 подає таке про життя „національної братії”: Радіо-

В окупованій Україні**ЧОГО ОБУРЮЮТЬСЯ ЦЕНЗОРИ**

(Роздумування над замітками совєтської преси)

Совєтська преса українською мовою безугаву говорить про „буржуазний націоналізм“. Хоч ця тема після другої світової війни не сходила із сторінок потойбічної преси, проте не вичувалася тої гостроти, як після 17-го партійного зізду в Україні та 19-го зізду імперської партії (КПСС). Є підстави твердити, що ідеологічні процеси в Україні розвиваються самобутньо і не тим річищем, в яке їх скеровує апарат численних цензорів. Про „запродавців“ багато пишуть в художній літературі, про них говорять зі сцені харківського, львівського та інших театрів. Очевидно, що їх лають, називають зрадниками народу, обвинувачують у великих гріхах. Та не в цьому річ, а в тому, що націоналізм таки, як видно, непокоїть нинішніх володарів.

„Радянська Україна“ за 28 січня ц.р. вмішуєчи довгу рицензію на п'єсу Ярослава Галана, „Любов на світанку“, яку постановлено в харківському театрі ім. Шевченка і львівському ім. Заньковецької, написала: „Талановитий радянський письменник Ярослав Галан, який загинув від руки буржуазних націоналістів, наймітів Ватикану та американсько-англійських імперіялістів, залишив ряд драматичних творів, що міцно входять до репертуару радянського театру.“

П'єсу про яку йдеться, там вважають „гострою зброєю проти буржуазних націоналістів“. Гостроту зброї автор п'єси розкриває на взаєминах учительки Варвари Петрич до Луки Воркалюк. Колишній „головоріз“ дивізії СС „Галичина“ (так названо Луку) повернувся з Західної Німеччини до рідного села. На заході Воркалюк пройшов шпигунсько-диверсійний вишкіл. В рідному селі він видає себе за чесного і відданого громадянина, але потайки шкодить колхозному будівництву Вчителька Варвара Петрич

висильня має ряд національних секцій. Деякі секції, напр. українська, ще досі не зорганізовані...

Натомість чільний грузинський діяч, колишній голова грузинського національного комітету доктор Кордзаєв уступив з приводу різниці поглядів з політкерівництвом радіовисильні та представником АКВНР, Отісом Свіфтом. Уступлення д-ра Кордзаєва, досить популярного в колах політичної еміграції підсоветських народів, викликало велике враження і коментування, як вияв тертя і непорозуміння в лоні ославленого КЦАБ'у.

Тертя, непорозуміння, уступлення за уступленням. Не йде! Мав рацію російський журналіст, який висловився про КЦАБ так: „Це — болото. В ньому можна найти любу кількість підписів, під любими відзовами і за любі гроші“.

Усі ознаки вказують на те, що це творило не матиме довгого віку. Коли ходить про причину, то її можна висловити словами Глібова: „Причина невелика — яка ж бо із квача притика, коли він квач“!

Ф. Тягнибіда.

закохується в нього, і їхні взаємини є головною сюжетною лінією п'єси. В совєтській Росії кохання людини не може затмарити совєтського патріотизму. Варвара „розпізнавши лютого ворога свого народу, вбиває Луку, як вбивають скаженого пса“.

Просто, але чи переконливо для глядача?

Вже той факт, що на боротьбу проти „буржуазних націоналістів“ змушено говорити театр, сам за себе говорити. Ціла система неспроможна дати ради з „докучливим націоналізмом“. Та ж таки „РУ“ з 12 лютого вмістила рецензію на роман П. Козланюка п.з. „Юрко Крук“. В романі, як видно з рецензії, показано відносини в досоветському селі Галичині. Головною ідейною лінією роману є боротьба бідноти проти куркулів і пошана, що переплітається з любов'ю до великого російського народу. Автор описує, як селянство Галичини висміює „буржуазних націоналістів“ з їхніми проповідями Самостійної Соборної України. В рецензії читаемо „Не зважаючи на облудну агітацію буржуазних націоналістів, трудяці Галичини з пошаною і любов'ю говорили про великий російський народ, не переставали захоплюватись волелюбними росіянами“. Одна з геройнь роману заявляє: „Наши політики брешуть і в газетах і на виборах вічах, що Росія нам ворог... Ніде так прості люди — пролетарі не воюють з царем і панами за волю, як у Росії...“

Виходить, не прищеплюється дружба з „старшим братом“, коли про неї не тільки треба торочити в сотнях лекцій а й писати спеціально на цю тему романи та повіті.

Про українську національну визвольну революцію 1917-20 років в советській художній літературі після 1920-того року написано дуже мало. Нині на цю тему пишуть романи. Вже самий факт появи художніх творів про ті часи є промовистий. На Москві-ріці чують подихи національно-визвольної революції, і письменникам велено відповідно цю тему насвітлювати в художніх творах.

Це „соціальне замовлення“ і виконує, зокрема, Юрій Смолич в своєму романі „Світанок над морем“, який надруковано в журналі „Вітчизна“ за 1953 рік. В двох числах „РУ“ в міщено уривок з роману під заголовком „Купівля і продаж“, при чому кожний розділ закінчується рефреном з роману: „Україна ще раз була продана українськими буржуазними націоналістами“. Від себе „РУ“ подає таку примітку: „Письменник Юрій Смолич закінчив роман „Світанок над морем“, в якому розповідається про події 1918 і 1919 року на півдні нашої країни: франко-англо-американську інтервенцію в Одесі, Миколаєві та Херсоні і про антипародію, зра-

дницьку діяльність лютих ворогів радянського народу-українських буржуазних націоналістів..."

„Серйозні ідеологічні помилки“ виявили автори „Наукових записок Педагогічного інституту“ в 14-тому томі, в розділі Історія і історіософія української літератури. Один з авторів записок П. Волинський в оцінці творчості І. Котляревського „скочується на націоналістичні манівці“.

В Чому ж вони?

П. Волинський в статті „Літературно-теоретичні висловлювання українських письменників першої чверті 19-го століття“ стверджує, що творчість І. Котляревського є „виявом національної свідомості“, а образи, створені ним, є „носіями кращих рис українського національного характеру“.

В цих кількох словах обвинувачення-глібока сутьsovets'koї kritiki, бо автор статті висловив істину. Нічого так не бояться в Москві, як отого духу козацької України, її державно-творчого світогляду, її символу віри і національної правди, ґрунтом якої була лицарська любов до батьківщини. А „любов к отчизні де геройт, там вражна сила не устоїть“. Оце й обурює „вражу силу“, і критик запитує: „Справді, що це за національна свідомість, чия вона? Чи не уважає П. Волинський, що й український поміщик і український кріпак часів Котляревського мали одну якусь спільну національну свідомість?“

Другою великою „ідеогічною помилкою“ в статті П. Волинського є те, що він тільки між іншим згадав про благотворний вплив літератури „старшого брата“ на українську літературу. Та ба, згадуючи про цей вплив, так унаочнив його, що з того виходить, що старший брат не впливав, а сам запозичав, бо не мав чим впливати. Описуючи заінтересування росіян до України, автор наводить, як приклад, книгу, видану в Москві року 1791 п.з. „Малоросійская кондитерская книга, содержащая в себе малоросійские варенья из всяких ягод, плодов и цветов, консервы, ратафии, компоты и мармелады, разные соки и малоросійские повидла, меды, самые лучшие водки и вина. Собрана из достоверных малоросійских записок к пользе и употреблению любителей экономии“. Таке унаочнення впливу „старшого брата“ обурює критика. Адже вдумливий читач з педінституту з того прикладу переконається, що на кого впливав культурно в ті давні часи. Справді бо чого ж було „старшим братам“ вчитись з „малоросійських“ книжок, як виготовляти різні ласощі, не говорячи вже культурний вплив Києва на Москву в ті часи.

Другий автор „Записок“ І. Пільчук теж скотився до „буржуазного націоналізму“. В статті „Шевченко і Белінський“ він не тільки не довів ідейної близькості між Шевченком і Белінським, але й не заперечив розходжень між ними.. „В

усій статті, пише „РУ“ - тільки порівнюються висловлювання, тілько робляться спроби знайти між ними спільне, а не розвивається головна нерозривна ідеяна єдність між Белінським і Шевченком в їх непримиренній боротьбі проти кріпацтва і царизму“. Гостро засуджено за ті ж гріхи статтю Комишанчека про Франка і Н. Жука про Коцюбинського.

У Москві знають, що роблять, коли вимагають стверджувати цілковиту залежність українського літературного процесу від літератури „старшого брата“, — необмежений вплив Белінського на Шевченка, Франка та інших корифеїв нашого письменства. Бій іде за національну гордість, відрубність нації і окремішність її культурного процесу. Твердячи про впливи Белінського на Шевченка, Москва хоче вбити ту гордість і окремішність. Але як виходить з обвинувачень авторів „Наукових записок“, національна правда не упокоряється, а протиставиться іперській брехні. Автори статей, хоч і обережно, канятками, але йдуть національною тернистою дорогою, представляючи в жорстоких цензурних умовах дійсного Шевченка, Франка і Белінського, як антиподів, що стояли на непримиримих позиціях.

Шевченко всіма фібрами своєї душі протестував і боровся проти гніту над людиною, а передусім гніту національного. Белінський, цей божок російської прогресивної інтелігенції, був одним із визначних талановитих організаторів і твоців російської імперської духовости. Силою свого талану він вичував, що Шевченкова творчість запалює націю до відродження політичного, а в першу чергу духового, пробуджуючи її зі сну і покори. Звідси ненависть російського „демократа“ Белінського до пророка України, яку він вилив в рецензії на „Гайдамаки“, як і в інших своїх висловлюваннях. „Нова спроба співань пана Шевченка, упривеліованого, здається, малоросійського поета, писав Белінський, — переконує нас ще більше, що такого реду твори надаються тільки для насолоджування і науки самих авторів: іншої публіки у них, здається, немає. Якщо ж ці панове кобзарі думають своїми поемами принести користь нижчій клясі своїх співвітчизнянів, то в цьому дуже помилляються: їхні поеми, не зважаючи на рясноту найвульгарніших і непотрібних слів та виразів, позбавлені простоти вигадки й розповіді. Сповнені витребенъками та вихватками, властивими всім поганим пітам, - часто аж ніяк не народніми, хоча і посилаються на історію, пісні та перекази, - і значить з усіх причин незрозумілі простому народові... Було б краще, відкинути всік змагання до титулу поета, розповідати народові простою, зрозумілою для нього мовою, про різні користні речі, як то прекрасно почав пан Основ'яненко в брошурі своїй „Листи до любезних земляків“.“

З сучасного життя

ШОСТИЙ З'ЇЗД ООЧСУ

Дня 22 лютого ц. р. простору, чепурно прибрану залю Бетговен Голл в Нью-Йорку заповнили делегати від 27 Відділів та понад 200 гостей. Голова Управи Г. Білинський привітав присутніх і після молитви відкрив З'їзд. Обрано президію З'їзду й комісії. Від уступаючої Управи склав звіт Голова. Наставлюючи працю Головної Управи за минулій рік, він подав аналізу громадсько-політичної роботи, видавничої, організаційної, культ.-освітньої та ін. діяльності, докладно зупинився на роботі в УКК, зокрема після останнього Конгресу. Переповівши про перебіг переговорів УКК з АКВНР та згадавши про висліди поїздки делегації до Європи, доповідач закликав до дальшої співпраці та підтримки УКК, як національної репрезентації українців в Америці.

За попередній рік вийшло 3 числа „Вісника”, четверте в друкові, видано кілька книжок українською мовою. Ред. Пеленський виготовляє до друку англійською мовою книжку „Українська проблема в світі”. Ген. секретар Кордуба доповідає звіт голови цифровими даними

У ниніших відносинах Москви до Києва, як і сто років тому, Москві їде про те, щоб змусити українських „пійтів” забути історію, традиції — і писати в стилі листів Основ'яненка про вірність до імперії, про вірну службу теперішнім володарям. Тому ѿ намагається московська цензура утвердити впливи Білінського на Шевченка, довести їхню близькість і ідейну єдність. Бо „революційний демократ“ Білінський до поневолених народів був невблагано жорстоким. В одному з своїх листів, під час подорожі по Криму, цей імперський демократ писав: „В'їхавши в кримські степи, ми побачили три нові для нас нації: кримських баранів, кримських верблів і кримських татар. Я думаю, що це різні види одного й того ж роду, різні коліна одного племені — так багато сильного у їх фізіогноміях.“

Хто стане заперечувати після цих рядків, що на духовій спадщині „демократа“ Білінського зродилася практика кремлівських володарів, які кілька років тому зліквідували татар в Криму, інгушів та чеченців на Кавказі? Щодо України, то Білінський був одним із найбільших російських шовіністів. Він же уаргументував імперські принципи, твердячи, що історія України, це — бічна ріка, яка впадає у велику ріку російської історії. Йому ж належить і твердження про патріархальну простакуватість і нездатність до розвитку українського типу. От за ці заслуги і цінять його так нині в совєтській імперії.

Та, як бачимо в Москві хочуть одного, а в Києві роблять інакше, ті, які прислухаються до голосу національного сумління. І. Хорольський

про роботу секретаріату. Д-р Соколишин зупиняється на роботі Об. Комітету, де заступлені всі організації міста Нью-Йорку. Д-р Борковський доповняє звіт голови про організаційну роботу. За рік організовано чотири нові відділи. Про роботу референтури жіноцтва рефереє п-н Целевич. Вичерплівий звіт про фінанси подає п. Винник. Дискутанти в своїх виступах зупиняються головно на питаннях видавничої, політичної і культурно-освітньої діяльності. Дуже прихильно оцінюючи видання книжки „Правда прадідів великих“, вказувалося на недоліки брошури „Держава без нації“. Підкresлюючи конечність розбудови преси, висловлено домагання, щоб в місячнику, яким має стати „Вісник“ більше наставлювалися актуальні політичні теми, пов’язані з українською визвольною боротьбою, питанням стратегії і тактики боротьби. Говорячи про громадсько-політичну роботу, дискутанти вказували на те, що принцип соборності є чи не найбільш загрожений, і ради в майбутньому Управі робити з цього висновки при плянуванні громадської і політичної роботи. Останні потягнення УКК, зв’язані з переговорами про приступлення до КЦАБ’у знайшли належну оцінку в дискусіях. Промовці підкresлювали, що тактичні потягнення мають допомагати в осягненні і реалізації наших визвольних зasad і принципів. Всякі спроби звести українську політичну боротьбу на манівці непредрішенства та гнилих компромісів перекреслюють засади. Організація ООЧСУ, що є заступлена в УКК, має послідовно і непохитно зберігати та обороняти принципи і заложення національно-визвольного фронту, на позиціях якого вона стоїть. В дискусіях підкresлено необхідність поборювати прояви провінціоналізму, на яких грають і будуть грати вороги української волі, та зверталося увагу на необхідність поглиблення роботи серед українців, що раніше переселилися до Америки. Питання допомоги землякам, що залишилися в Європі, а зокрема родичам впалих у революційній боротьбі, не тільки порушувались в дискусії, але зреалізовано в збірці, яку зініціювала п-н Целевич.

Голова Контр. Комісії в звіті стверджує, що в матеріально-фінансовій роботі Управа дотримувалася встановлених статутарних норм і запропонував уділити абсолюторію уступаючій Управі.

З'їзд затвердив звіт Контр. Комісії та уділив абсолюторію уступаючій Управі.

Другого дня, 23 лютого, делегати З'їзду і гості вислухали доповідь проф. Кононенка на тему „Україна в політичному сьогодні“ та доповідь д-ра Мірчука „Завдання ОOЧСУ“.

Після доповідей розвинулась дискусія. Дискутанти звертали увагу на те, що в нашій гро-

ГЕРОЄВІ ЧЕСТЬ — НАРОДОВІ СЛАВА

Треті роковини героїчної смерті сл. п. генерал-хорунжого Тараса Чупринки, Голови Генерального Секретаріату УГВР, Головного Командира УПА та Голови проводу ОУН в Україні, українська громада міста Ньюарку, Н. Дж. відзначила достойно.

Це треба завдячити 1-ому Відділові Організації Оборони Чотирьох Свобід України, за ініціативою якого створено Святочний Громадський Комітет Організацій міста Ньюарку. У склад Комітету ввійшли: Т-во Американських Приятелів АВН, ОбВУА, ОДУМ, Пласт-Прият, Пластова Станиця, Союз Українок, Осередок СУМА ім. полк. Евгена Коновалця, Студнестька Громада, Чоловічий Хор „Трембіта”, „Чорноморська Січ”, Український Республіканський Комітет стейту „Нью-Джерзи, Українсько-Американські Ветерани та „Українська Централа”.

На заклик Святочного Комітету біля тисячі українських громадян м. Ньюарку прибуло 8. березня ц. р. до просторії залі „Української Централі”, вклонитись Великому Героєві.

За прийнятим тут звичаєм, Академію відкрито співом американського гімну (п. Зиновія Воробцева). Занавісів підносиється вгору і перед приявними виростає на тлі повіваючих українських прaporів постument з погруддям сл. п. Тараса Чупринки, (роботи мистця Миколи Черешньовського, б. вояка УПА). На постументі дати „1950—1953” та виблискус „Білогорща”, назва місцевості біля Львова, де склав свою голову Великий

мадсько-політичній роботі треба більше уваги приділити внутрішньоукраїнським відносинам і ту роботу організувати так, щоб вона виробляла політичне єдиномісліє. Вказувалось на те, що політично міцна національна спільнота за океаном, яка знає, чого хоче, облегшить і допоможе в зовнішній роботі, а у вирішні моменти стане міцним запіллям нації під час її визвольного штурму за утвердження національної ідеї в суверенній державі. Вказувалось на те, що всякі спроби достосування наших політичних постулатів до чужих принципів таєть в собі поважні небезпеки. Наша протикомунистична боротьба і діяльність є невід'ємною від боротьби за визволення від Росії, і цього ми не можемо забувати.

В заключному слові доповідачі дали відповіді на питання, порушенні в дискусії. З'їзд обрав нову Управу і Контр. Комісію та Суд. На почесного Голову Управи обрано інж. Ляховича. Заяву уступаючого Голови п. Білинського З'їзд прийняв і обрав його почесним членом ООЧСУ.

До нової Управи обрано: Голова проф. І. Вовчук, Заступники Голови — мгр. Лозинський і д-р Соколишин. Ген. Секретар Рудий М., Фін. Референт — проф. Г. Дудка і Члени Управи — пані Целевич, д-р Гриневич, інж. Гончарів, д-р Подригуля, д-р Новаківський, інж. Боровик. Головою Контр. Комісії обрано ред. Качмаря.

З'їздом керувала Президія в складі: проф. Вовчук, проф. Романенчук та мгр. Дужий. Секретарями були — п-ні Степаняк і мгр. Чернiga I.

Командир в бою з НКВД-івськими військами. Біля постументу Командира стоять на стійці Його Друзі — б. вояки УПА, яких Він водив у далекі рейди проти ворога й старші пластуни разом з сумівцями та американськими ветеранами в одностоярях. Це три генерації: одна з них уже боролася в минулому, друга бореться сьогодні, а третя, наймолодша, вичікує своєї черги, щоб прийти на зміну та перебрати у свої руки бойові пропори Воюючої України. Це і заразом три символи одної ідеї: нерозривності боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу. Українська жінка у старовинному народному строї, символ нації, вірності та готовості все й всоди йти Його слідами. Пані Кононів, віддеклямовує з вроčистим патосом поему „Ти вічний серед живих”.

Постать Чупринки, як стратега, політика та організатора змальовує перед учасниками у своїй змістовній доповіді голова Головної Управи ООЧСУ, проф. Іван Вовчук. Промовець дає переконливу відповідь на питання, де ми були б, якщо б не було Чупринки та очолюваних ним босово-визвольних формаций — УГВР, УПА і ОУН тому 10 років. Це ж одиноко ім завдячуємо, що українська справа в світі стає на тверді ноги.

Відомий громадський діяч та адвокат Іван Романишин представляє нашому громадянству двох американців, що прибули на свято з привітом від управи міста та республіканської партії. Це mr. Саландра, що заступає комішнера міста Ньюарку, Маєра С. Елленштайна, який не міг своєчасно повернутись з службової поїздки, щоб особисто взяти участь у святі, та б. ньюарський комішнєр Пірс Р. Френклін.

Вони висловлюють свій подив перед ділами ген. Чупринки, який в жорстоких умовах німецько-советської дійсності зумів зорганізувати та керувати визвольною боротьбою українського народу. Промовці порівнюють американську революцію часів Вашингтона з українською національною революцією та висловлюють своє глибоке переконання, що і український народ здобуде свою самостійність так, як здобув її для себе американський народ. Бо — як сказав Пірс Френклін: — „Народ, що видав Тараса Шевченка й Тараса Чупринку, мусить стати вільним! Лише віри, завзяття та витрвалості!”

Від імені Білоруського Комітету вітає д-р Шорс і висловлює тверде переконання, що Україна та Білорусь у спільному антибільшевицькому фронті поневолених Росією народів зуміють здобути свою самостійність та суверенітість.

У продовженні мистецької програми мішаний хор ООЧСУ „Заграва” під керівництвом п. Романа Набережного виконує пісню „Гей, Карпати, рідні гори”. — Ллечеться дзвінка пісня — шукає шляхів до українських середнь — пісня про „юнаків, синів України”, які „у повстанці всі ідуть” та „щоб воскресла із руїни буйні голови кладутъ”. Вони ж з роду тих, що „у вічі сміються смерті” і тому нас уже не дивує їхнє палке, воїцьке приречення: „Україно, Тебе, Маті, не забудемо на мить! Ми повернемо в Карпати, щоб Чупринки смерть помстить!”

Хор підхоплює горду пісню про відважних „Гей стежами, темними ярами” з закликом „Хто відважний, хай іде за нами! Лицарямо будьмо, юнаки!” Вони ж і твердо проглошують своє повстанське „вірую”, українських націоналістів: „За нікого битися не будем! До нікого в найми не підем! Для України ми усі живемо і за неї голови свої кладем!”

А за хвилину знову несеється зі сцени пісня Армії Неподоланих „Що ж то за пралор лопотить”, які про себе співають: „Ні кров, ні рани, ні смерть страшна не звернуть нас з дороги! Ясна мета для всіх одна — у бій, за край, до перемоги!”

З чергі зачаровує залю баритон п. Івана Самокішина, який при фортепіановому супроводі п-ни Олени

„ВИСОКА” ПОЛІТИКА

Вже стало звичкою, що кожен лідер партії чи групки, а то навіть і той, що хоче стати лідером, організувати партію, приїхавши до Америки, поспішає відвідати редакцію якоїсь газети та опублікувати своє інтерв’ю.

„Свобода” з 11 квітня ц. р. вмістила інтерв’ю з п. В. А. Доленком, який називає себе лідером Союзу Земель Соборної України (Селянської Партиї). Пан Доленко висловив здивовання, що український народ „не мав дотепер селянської політичної організації, що виходила б у своїй діяльності не з якоїсь доктрини, а з реальних, простих, життєвих інтересів селянства”. Оцю люку українського народу і хоче заткти п. Доленко, організуючи для цього в Америці селянську партію, яка буде керуватися не доктринами чи засадами, а простими життєвими інтересами.

Чи можна собі уявити наше національне селянство без засад чи доктрин, що стали неписаними законами і передаються з покоління в покоління? Саме їх, ці засади та доктрини, і руйнує, винищує большевизм, намагаючись їх підмінити простими, життєвими інтересами. А взагалі, чи є де в світі народ, який би не зберігав своїх національних засад чи доктрин, байдуже писаних чи неписаних, свого національного символу віри, яке ніколи не покривається тільки простими інтересами, а є понад ними? Нам здається, що трагедією в нашому змагові за відродження національної незалежності було б, коли б большевикам удалося викоренити національне етноса нашого селянства, вбити в ньому національні догми та традиції, що є теж неписаними доктринами, а змусити його жити реальними інтересами за формулою „буття визначає свідомість”.

Пошто п. Доленкові рекламиувати партію, яку він енергійно почав творити в Америці після багатьох візитів, без доктрини, а тільки з „простими інтересами”? В інтерв’ю про це не сказано, не будемо здогадуватись і ми — це покаже майбутнє. На запитання редакції „Свободи”: „Як Ви дівитесь на справу українсько-російських взаємин”, п. Доленко відповів: „Після питання самоорганізації еміграції і нації в цілому, після завоювання прихильності до українських справ збоку світової опінії, я вважаю цю проблему

Климівної виконує старовинні історичні та новітні повстанські пісні. Розбуджуються думи про „слану мицнулу”, розклихуються „мрії гарячі про волю, що прийде колись”!

У пісні „Тим, що впали” чоловічий хор „Трембіта” під управою п. Городиського віддає поклін усім героям, що зложили свої буйні голови на вітві Батьківщини. З могил геройів черпає народ віру у краще майбутнє. Росте завзяття, твердине воля піти „в останній наш бій” за перемогу, бо „вже досить кривд, зневаги і знушення”... вже „волі час настав, горить Україна вся вогнем повстання, встав народ весь до повстанських лав.” Бадьорими, пориваючими акордами дзвенить пісня-марш УПА „Вперед” про „синів землі, України вільних воїв”, що „за свободу стають всі як стій”.

Заслухується заля у пісню „Шлях молоді” у виконанні хору „Трембіта”. Це ж зі сцени пливе заклик молоді: „Ставайте, молоді, в похід! З нами весь наш нарід! Кличе нас Вітчизна, мила і дорога — Україна”!

Святочну Академію закінчує надзвичайно вдала інсценізація поеми вояка УПА та члена ОУН, Марка Вослава „Хай путь спасення вам”, у якій Юрій Кононів зумів елементи статики старинного грецького театру сполучити з елементами динамізму модерного театру. У ролі грецьких хористок виступають: Люба Гельбіг, Ярослава Дзеря, Ліда Карпа та Богданна Тарнавська. Це вони розказують про „бесмертних воїнів в колонах”, що в лісах „наказу ждуть іти у бій за честь

основним і важливим завданням української внутрішньої і зовнішньої політики... Коли ходить про росіян і українців, то ми сьогодні маємо яскраво дві окремі нації”.

Аж після двох „після” у п. Доленка приходять на чергу українсько-російські взаємини, як одне з завдань української внутрішньої і зовнішньої політики. Дивно, ми вважали, що українсько-російські взаємини це — зовнішня політика, а внутрішньою її хочуть зробити ті, хто не відрізняє самобутності і окремішності української нації від московської, — ті, хто мислять категоріями „общепірського котилька”. Та воно й зрозуміло, бо для п. Доленка є тільки свогоєдні дві окремі нації. А вчора? А триста років тому? А за княжої доби? Та й взагалі, чи були колинебудь не яскраво виявлені, не окремішні москалі-велікоруси і українці? Чи не з отого „сьогодні” випливає і діяльність селянської партії без засад та доктрин, а тільки з простих інтересів?

В хронікальній замітці не аналізуємо всіх тверджень п. Доленка — вони самі за себе говорять.

Про взаємини в Національній Раді п. Доленко сказав таке: „Мов знущаючись над національними почуттями і прагненнями, група партій намагається створити в Національній Раді своє партійне гетто, одмовляючи цілому ряду національних партій і суспільству в можливості праці в єдиному національному еміграційному парламенті, заводячи вже тепер диктатуру групи партій і цим штучно поставляючи кадри для утворення чужинцями в майбутньому імпортованих квазі-українських політичних партій”.

Обвинувачення надто тяжкі. Група партій, що засіла в Національній Раді, створивши там партійну диктатуру, знущається над національними почуттями і прагненнями. Вона відмовляє суспільству можливості співпраці з тим парламентом. А найголовніше — поставляє кадри для майбутнього творення імпортованих українських партій. Очевидно, що ті партії працюватимуть не в інтересах Суверенної України. В іншому місці п. Доленко просто каже: „Наш державний центр діє, як партія”. І після цього п. Доленко радить і закликає підтримувати такий центр, усунувши хиби. Чи можливе це? Чи може спільнота ша-

святу, за рідне право, щоб в крові змить ганьбу рабів та принести катів лукавих на суд народу!” Це ж учасник визвольних змагань з 1917-1923 рр., тепер голова ООЧСУ, дир. Юрій Кононів у ролі „грізного командира” веде у наступ „славних лицарів, синів степів Володимира”. Це ж його дружина, п-ні Кононів у ролі матері, запротореної до совєтської тюрми, благає в могутнього Бога: „Подай мечі у мури ці, хай нас розсудять із садистом, хай вільні ми — або мерці!” Маріян Кормило в ролі сина-повстанця, який з своїм командиром і друзями помстив на катові материну кривду. Молоді сумівці у ролі повстанців в „грізних, як месть, в грізних колонах”. Цілість інсценізації робить потрясаюче враження і мабуть тому уся заля підхоплює слова повстанця — „Ще не вмерла” та співає український національний гімн з глибини душі, сповнена твердої віри в перемогу нашої правди.

Академія була видержана від початку до кінця у стилі та мала ідейний хребет: — „Героєві честь — народові слава”. Безперечну заслугу в цьому належить призначити Управі 1-го відділу ООЧСУ, яка зуміла на практиці застосувати такі основні напрямні нашої організації: ініціювати, організовувати та робити. Належить також піднести наскрізь відрадне явище, що всі місцеві організації та зорганізоване у них громадянство ініціятиву ООЧСУ підтримало, а доказом цього створений Святочний Громадський Комітет організацій міста Нюарку та масова участь громадянства на самому святі.

в. б.

ПЕРШИЙ КОНГРЕС УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА В АМЕРИЦІ

В дніах 11 і 12 квітня ц. р. відбувся в ЗДА І. Конгрес Українського Студентства Америки.

З західної Європе прибуло до цієї країни багато української молоді, що розпочала університетські студії або закінчила середню освіту. Першим завданням студентської організації є пропагувати продовження і закінчення студій поміж тими нашими студентами, що перервали їх та закликати тих, що закінчили або кінчають середню освіту.

Рівночасно стало-актуальним завданням об'єднання, зближення та затіснення взаємовідносин між різними групами українського студентства, зокрема між тут рожденними та прибулими з України. Солідарність та взаємне розуміння тих двох груп значно може змінити українські сили в ЗДА.

Молоде наше покоління тут мусить видати вистарчальну та гідну групу свіжих українських наукових, мистецьких та культурних сил, які б посвятили себе для праді з українознавчих наук.

Українське студентство має своїм обов'язком виборення для української національності права і впливів в американському студентському, а пізніше, і в науковому світі. В той спосіб ми зможемо успішно поборювати російсько-імперські тенденції в американському науковому та культурному середовищах, а закріплювати впливи України в дусі універсальних правд свободи народам і свободи людині.

Конкретні завдання чекають наше студентство в ділянці національно-культурної політики в інтересах допомоги визвольній боротьбі. Таку діяльність треба вести посеред американського народу та через центральні американські студентські установи.

Всілякими способами студентство в ЗДА має нести всебічну допомогу українському студентству поза ЗДА в користь росту українських сувереніческих сил.

Свідомість цих завдань породила ініціативу скликати всеамериканський конгрес українських студентів та створити свою централю. Ця ініціатива оформилася в середовищі довше існуючих Студентських Громад. На 5-ому Конгресі Українців Америки пороблено дальші заходи, до скликання підготовчої конференції в

нувати тих, хто знущається над національними почуттями і поставляє кадри для чужинців? Пан Доленко, як правник, знає, що за такі провини не тільки не шанують, а карають звичайних смертних. А тут же мовиться про центр. Невже п. Доленко хоч на хвилину припускає, що отакий центр, як він його представив, можна змінити чи усунути його хиби на відті, як його партія ввійде в цей центр? А все лихо в тому, що ми будусмо і центри і партії, забуваючи про фундамент, а кермуючись лише „прости ми інтересами”.

І. Логвинів

НОВИЙ ЩАБ ЕЛЬ.

(в останню хвилину)

Після об'їздів, візитів та інтерв'ю лідера відбуто з'їзд Селянської партії в Нью Йорку 25 і 26 квітня. Витрати делегатів (від кого? ред.) які з'їхалися обороняти „реальні інтереси” організатори з'їзду щедро оплачували. Виходить матиєт гроши. З'їзд добре охоронявся, щоб бува хтось не порушав „практичної симфонії”.

„Отаман” Бульба-Боровець спішно привіз привітання лідерові і делегатам від Андрія Левицького і з пофомом виголосив привіт від „президента” УНР.

Заповідався приїзд знаного ред. Которовича з доповідю про „Міжнародне становище” але цей чомусь не приїхав либо ж не вспів зібратися. Представники ДОБРУС,

Клівланді в осені 1952 року, де створено Діловий Секретаріят, який дістав уповноваження підготувати І. Конгрес. Діловий Секретаріят, під керівництвом п. З. Мельника та при співчасті дд. Петришина, Кравця, Гуті, Федаща та інших провів інтенсивну роботу, як виявилося на конгресі.

Сам Конгрес відбувся в приміщенні колюмбійського університету. В ньому взяло участь 80 делегатів з 89 мандатами, які заступали 22 студентські товариства з членським станом понад 500 осіб з різних високих шкіл в стейтах Нью Йорк, Нью Джерзі, Пенсильванія, Месачузетс, Іліной, Огайо, Мічіген, Вискансин, Міннесота, Небраска, Конектикат та інші. Були заступлені тут-роджені та новоприбулі.

Живу участь та заінтересованість в Конгресі виявили старші студентські діячі, а серед гостей багато членів українських високих наукових установ і товариств з американського наукового світу, між ними проф. Мозлі і проф. Менинг.

До ділової Президії Конгресу входили: п. Григорчук — голова, п-на Елеонора Кульчицька та інж. Режіж — заступники голови, п-на Ковалська й д-р Катерина Кохно секретарі.

На Конгресі були виголошенні три доповіді: проф. П. Мозлі, проф. Решетара та д-ра Фізора. Проф. Мозлі в своїй доповіді згадав про діяльність Східно-Європейського фонду та „Рісир Програм”, які досліджують союзську систему. Згадуючи про досягнення української науки, проф. Мозлі відмітив, що українці пе-реоборюють важливі умови і підтримують свою науку і культуру, крокуючи на рівні з іншими народами. Проф. Решетар в своїй інтересній доповіді виявив глибоке обізнання з українськими студентськими справами. Говорячи про завдання українського студентства, проф. Решетар радив студентам вибирати такі фахи, які в майбутньому могли б відіграти відповідну роль в українському державному будівництві. Д-р І. Фізор в своїй доповіді подав багато відомостей про розвиток українського студентства та накреслив завдання до підготовки для майбутньої діяльності в українській державі.

ООЧСУ, СУМА та інших національних організацій намагалися остерегти привезених на з'їзд делегатів, та їм це повелось, бо це розходилося з прописами „реальних інтересів” селянської партії. Тоді ООЧСУ, СУМА видали коротку летючку, в якій заявили негативне становище до з'їзду і засудили всякі нові спроби гуляївщини. Другу летючку видали СУНД, УНДС, УРДП, ОУС в якій сказано що „характер з'їзду та його платформа виявляє намір створити диверсію, бажану колам ворожим Українській справі” і закликалося підтримати Державний центр. Перед з'їздом відбулися молебні в українських церквах м. Нью-Йорку, хоч на з'їзді крім Епископа Соборноправної церкви Григорія не було представників духівництва.

Чомусь пригадується слова з Кобзаря:
...І перед образом твоїм неутомній поклони:
За кражу, за війну, за кров.
Цоб братию кров пролити просим,
А потім в дар тобі приносим
З пожару крадене добро...”

(цитовано з пам'яті)

З'їзд був. „Висока політика” піднеслася на новий вищий шабель. А в кулінарах з'їзду чесніші з делегатів звигували плечима говорячи: „іхали мирити церкви, як заповідалося, а вийшло щось інше...”

Бідолахи, ніяк не збагнути плутаної „високої політики”, яка ходить манівцями, блукає чужими дорогами.

Тягнибіда

ЛИСТ ПОЛЯКА

Польський журнал "Культура", що виходить в Паризі, вмістив у числі за лютий-березень цього року поданий нижче лист - подяка з Бразилії на тему польсько-українських відносин. Лист глибокий і повчальний, бо автор мислить тверезо, реальними політичними категоріями.

Ред.

"Я хотів би докинути кілька завваж до слушного становища о. Маєвського (Культура ч. 11/61).

"Беручи цифри кругло, Польща в межах Одра-Збруч мала б 500 тис. кв. км., тобто 50 жителів на 1 кв. км. Коли зробити такий самий рахунок в Німеччині, то відношення буде як 1:4 на нашу некористь. Я знаю, що землі за Сяном і Бугом не є пустинею, але мені йде про поляків, про їх потенційну кількість, яка схоже бороніти кордонів та відпирати натиски. Беручи навіть наш великий натурульний приріст, до проблему можна поминути щойно за 50 років... Візьмімо під увагу безперечні додатні сторінки характеру німців, їх працьовитість, докладність, витривалість і дисципліну, а до того ще "Драні нах Остен" і "німецьку місію на Сході". З цього кожний бачить, в обличчі якого величного, етнічного, господарського і організаційного натиску стоїть на наших Західних Землях. Чи наші політики не розуміють такої простоти правди, що... в часах коли затираються великі кордони принципів сполучених посудин діє так само у міжнародних зносинах, як у фізиці.

"Від полігіків і провідників народу пересічний громадянин вимає гверзости, чесності, далекоглядності і того, щоб бони кермувались розумом, а не почуваннями. Дивлячись на справу, розумно—простору Одра-Збруч не вдержимо. Не маємо на це ні умовин, ні сили. І тут не допоможуть ніякі федерації. Навпаки, коли жадаємо кордонів Одра-Найса-Збруч, це знеохочує до нас всіх і зволює нас, робити з нас політичних маніяків, хворих на манію величності і перешкоджає нам говорити середньосхідну європейську федерацію. Мусимо вибирати. Або Львів і Вільно, або Вроцлав і Штетін. Коли є правою—а в дьюму ніхто не суміншиться, що міжнародні відносини перед війною були злі, що Польща може вдергатись, бути чинником рівноваги на вдергання миру в Європі тільки тоді, коли Німеччина буде без Прус, а Росія без України і коли при Польщі залишиться господарський потенціял Західних Земель, іншими словами, вдергання кордонів на Одрі і Найсі—це наше бути або не бути, то мусимо зреагув-

Поважна частина праці Конгресу відбувалася в комісіях.

Керівні органи Центрального Союзу Українських Студентських Товариств Америки обрано в такому складі: а) Управа: п-на Елеонора Кульчицька — голова, чотири заступники голови — пп. Пчтар (рівночасно реф. зовн. зв.), З. Кравець (реф. внутр. зв.), Шутка (орг. реф.), Петришин (реф. студій), п-на Ковалевська — генеральний секретар, п. Кіден — скарбдійної, І. Головінський — пресово-інформаційної, Онуник, голови чотирьох комісій — п-на І. Сіра — стипендієрко — культ-освітньої, Карапінка — спеціальних доручень. — б) Контрольна Комісія: п. Григорчук — голова, пп. Норка й Семанишин — члени, пп. Бачинський і Заяць — заступники, в) Товариський Суд — Вілас — голова, пп. Олексишин і Сумик — члени, пп. Стойко й Богатюк — заступники.

Високий рівень Конгресу, інтелігентність виступів більшості присутніх, академічна атмосфера, витриманість в дискусіях і добре керівництво багато причинилося до успіху.

Орган Колумбійського університету — „Колумбія Дейлі Спектратор” в своїй згадці відмітив, що Конгрес обговорюватиме принципи „льояльності до ЗДА та допомоги для визволення України”.

А. Б.

вати зі Східних Земель. Комбінації з якими кондомінію мом справи не розв'язують. Поперше, ніякій кондомінію не принесе згоди, а подруге вискачати знов "політики" і будуть знов "посплювати польський живъол" і реалізувати яксь, тим разом польську, "місію на сході", що доведе до нових задразнень із сусідами і розбиття нашої національної енергії, яку мусимо в цілості і тільки в одному напрямі скермувати на захід.

....Я свідомий того, що може форма моого писання і тон не є відновідні. Тринадцять років живу в простих і суворих обставинах, а в тому часі можна відвінити від багатьох речей, а знов також і привнікнути до багатьох речей. ....Мені здається, що так, як я, думаю тисячі з моєго покоління. В Краю перебував я до 1949 р. Враз з цілим народом брав участь у всіх формах боротьби проти соціального окупанта. І мені здається, що враз з цілим народом переходить я перемінну способу думання та світогляду. Я бачу це, дивлячись на "стару" еміграцію, яка не тільки що не бачить революційних змін, що зайшли в краю на кожному секторі, але яка втратила навіть почуття власної смішності. Чайже речі, які є причиною спорів, що роками продовжуються, сварок і розбиття, для краю не мають ніякої вартості. Яку ж слухість мав Мілоні, коли в одній з поезій сказав: "Там ми розбивалися об "гладку стіну сходу", а тут об "польські мури Термогороду".... З правдивою до Вас пошию: Кароль Піщек. Куртіба, Парада, руа де Йозе 2674.

"П.С. На евенатуальні закиди, що я: 1)український, 2)незвязаний із Східними Землями, 3)режимовець-комуніст, 4)не орієнтується в політиці, ну і відносинах в краю, відповідаю:

до 1) уроджений римо-католик, передвоєнний підхорунжий, вояж Армії Крайової—Львів, де ми мали дуже часто непримінні інциденти з українцями,

до 2) народжений, виховувався і перебував до 1944 р. у Львові та його околицях. Все, що мав найдоржчого, забрала мені війна і поховала по тамтій стороні.

до 3) за першої советської окупації арештований і за судженій на смерть, в 1944 р. знов арештований за участь в А.К., щоб скоронитись перед третім арештом вже Урядом Безпеки, утік за кордон.

до 4) я не політик, у політиці не орієнтується. Коли йде про край, то нераз стрічалися ми (на Шлеську) самі "львовяни". Коли одного разу хотісь мік нами сказав, що в майбутньому побернемось до Львова, почув він відповідь від стопроцентового львовяни і передвоєнного ендека: "Чись ти з бика спадл, чи з Льондину. А то ту кому зославіш?"

К. П.

ЗБОРИ II ВІДДІЛУ

Дня 28 лютого ц. р. відбулися річні збори Другого Відділу ООЧСУ під головуванням Т. Качалуби. Голова Відділу п. М. Комарницький та референти подали вичерпний звіт про річну діяльність відділу, який нараховує 269 членів. Відділ разом з Головною Управою вислав у минулому році до Публічної Бібліотеки багато книжок про українську визвольну справу в англійській та українській мовах. За рік зорганізовано 5 забав та новорічну ялинку разом з Осередком СУМА. Політичне віче з доповіддю проф. К. Кононенка привабило численну публіку та викликало жване обговорення. З рефератів слід відзначити такі: д-ра Я. Гриневича „Що внесли Українські Січові Стрільці в українське життя”, ред. Я. Курдиціка „Модерна зброя і наші військові кадри” та „Корея, як східній вузол до війни”. На протязі року відбулося кілька виступів живої газети за участю м-р.

ЖЕРТВИ НА ВІЗВОЛЬНИЙ ФОНД

По 20 дол.: І. Луків, фірма „Говерля”; по 10 дол.: Юрій і Іванна Кононів.

Листа Ч. 2. — Збірщик Роман Набережний

По 5 дол.: Роман Набережний, Іван Рутка, Мирон Литвин; по 3 дол.: Ольга Задівлюло; по 2 дол.: Іван Тофель, Богдан Гуралечко, Евген Бедрій, Розалія Зеленська; по 1 дол.: Степан Парубчак, Дмитро Парубчак, Антін Качалюк, Іван Басараб, Богдан Дацківський, Павло Сидор, Лідія Карпа, Антін Дацківський.

Листа Ч. 3. — Збірщик Юрій Гашук

По 5 дол.: Евген Дмитрів, Микола Гребеняк; по 2 дол.: Юрій Гашук, Володимир Валевич; по 1 дол.: Степан Дмитрук, Адам Гординський, Христина Пеленська, нечіткий, І. Пеленський, Михайло Матияш.

Листа Ч. 4. — Збірщик Іван Галій

По 5 дол.: Іван Галій; по 2 дол. Богдан Слободян; по 1 дол.: Олекса Данчук, Віктор Росинський, Пилип Гончаренко, нечіткий, Дмитро Доля, Василь Лишин, Стефанський, Василак Володимир; по 0,50 дол.: Ярко В., І. Хлопецький.

Листа Ч. 6. — Збірщик Роман Кухта

По 2 дол.: Павло Гарматій; по 1 дол.: Бачинський Антін, П. Кисіль, Гілевич Володимир, Удваргели Франк, Ач Ольга, Стефан Юля, Черняхівський Тарас, Хмій Андрій, П. Отрок, Кухта Роман.

Листа Ч. 7. — Збірщик Андрій Андріюк

По 10 дол.: Андрій Андріюк, Андрій Стечишин, Смаль Олександер, Ст. Маньківський; по 5 дол.: Напроцький Петро, Босняк Нестор, Гнатів Василь, Фурда Іван, М. Марків, Гр. Біленський, П. Вільшанський, Гр.

І. Базарка, який подавав огляд світових політичних подій, д-ра Я. Гриневича — про польсько-українські відносини, д-ра О. Соколішина — про українське політичне життя, ред. В. Давиденка та проф. І. Коровицького — на теми про життя і творчість Шевченка. Остання жива газета була присвячена міжнародному оглядові, польсько-українським відносинам і СВУ.

Другий Відділ ООЧСУ співпрацює в Комітеті Об'єднаних Американсько-Українських Організацій м. Нью-Йорку, де згуртовано біля 70 організацій.

Працю жіночої референтури насвітлила референтка жіноцтва п-ні Дарія Степаняк. Жіноцтво, об'єднане в Відділі, брало активну участь в громадсько-політичному житті Відділу та української громади в Нью-Йорку. За рік відбулося кілька доповідей і рефератів, присвячених ролі жінок в українській визвольній боротьбі. Пані Ірина Повзанюк відчитала доповідь на тему „Український жіночий рух, його розвиток та сучасний стан”, п-ні Д. Степаняк — на тему про Лесю Українку. На товариських вечорах жіноцтво приймало належну участь і його клопотам слід завдячувати організацію їх.

Після дискусіз над звітами та звіту Контрольної Комісії і уділення уступаючій Управі абсолюторію, обрано нову Управу в складі: голова — п. М. Комарницький; заст. голови — п. М. Твердовський; секретарі — п. М. Фурда та п. І. Шевчук; організ. референт — п. С. Чума; референт жіноцтва — п-ні Д. Степаняк; культ.-освітній референт — п. І. Хамуляк; ім-презорій референт — п. Я. Гуменюк; фінансовий референт — п. М. Кузен; референт інформації та зв'язків — д-р О. Соколішин; бібліотекар — п. В. Наум; посподар і колектор — п. В. Магаль. Члени Управи: п. Я. Воловодюк, п. П. Поліщук, п-ні А. Давиденко, Контрольна Комісія: п. М. Ревак, п. І. Рицар та п. І. Юрченко.

Осок

Тучапський, Ткач Іван; по 3 дол.: Т. Дзера; по 2 дол.: Ст. Бутковський, Гулька Б., Добривольська М., Пущак Іван, М. Лашук, М. Дем'юк; по 1 дол.: нечіткий, М. Паленицький, Іван Лисак, Воробець В., П. Петровський, В. Дорох, П. Жидовський, В. Шевців, Зиневич, Михайло Матияш.

Листа Ч. 32. — Збірщик Наталія Яворська

По 5 дол.: Петро Мельник; по 3 дол.: Костюк Володимир; по 2 дол.: Андріюк М., М. Гунчак, Бучка Ірина, Б. Хамула, М. Клош, Василь Хомут, Іван Ромашко, Мілірика Петро, Іван Новаківський; по 1,50 дол.: Степан Мацкевич, М. Ш.; по - дол.: Ірина Гунчак, Саливон Олекса, Бранські Іван-Анна, Паражоняк Іванна, Паражоняк Ярослав, Пачульський Володимир, Муринець Іван, Піх Василь, Гіга Іван, Тиміш Шевчук, Стець Р.

Листа Ч. 33. — Збірщик Василь Наум

По 2 дол.: Підгородецький; по 1 дол.: Петро Броди, Петро Габаль, Микола Максимюк, Йосиф Іванчук, Волтер Шпіка, нечіткий, Грицковян М., нечіткий, Мукашук Михайло, Ригайлло Ярослава.

Листа Ч. 35. — Збірщик Микола Твердовський

По 10 дол.: Пиль Кирило; по 5 дол.: Ікалович Петро, Ол. С-ин; по 2 дол.: М. Твердовський, Осінчук Зенона, М. С-ин; по 1 дол.: Кравець Дмитро, Кушнір Володимир, Рахуба Роман, Юрченко.

Листа Ч. 43. — Збірщики Богдана Теодор

По 3 дол.: Богдан Т.; по 1 дол.: І. Кушнір, Пирожак Богдан, Якубовський Іван, Стецько Федір, Хміль Андрій, Пенькевич М., Бобрич Марія, Сенів Григорій, Гарбіст Дмитро.

Листа Ч. 44. — Збірщик Орест Дацків

По 5 дол.: Дацків О., Михайло Юзенів; по 3 дол.: Зазулькевич, Вишай Михайло; по 2 дол.: І. Шашлій, М. Корнега, Савин Олександра, Гудзовай Михайло; по 1 дол.: Попович П., Івасік І., Плісок Г., Дякун Г., Кравець З., Якимів С., Сосеняко Ю.

Листа Ч. 48. — Збірщик Ярослав Гуменюк

По 5 дол.: Ярослав Гуменюк; по 4 дол.: Костик Сильвестер; по 3 дол.: нечіткий; по 2 дол.: Мороз Богдан, Макогін Омелян, Підгородецький, Залізняк Дмитро; по 1 дол.: Баранецький Мирослав, Гуменюк Любомир, Босий Василь, Кулинич Микола, Сусь Іван, Палилик Степан, Ліщинський Василь, Кулинич Петро, Зацухний, Сливка Григорій.

Листа Ч. 83. — Збірщик Василь Жук

По 10 дол.: Мураль Василь, Мураль Франко; по 5 дол.: Декан Микола, Миронович Степан, Костик Григорій, Урбанський, Стакур Роман, Захарко Богдан, нечіткий, А. Сорочак, О. Тимошко, Галущак Іван, Хованець Григорій, нечіткий, Хумічак М.; по 4 дол.: Кухта Василь; по 2 дол.: М. Олексик, Анна Любінська; по 1 дол.: Оліяр Іван.

Листа Ч. 85. — Збірщик Василь Кліщук

По 5 дол.: Мудрак Василь, Капітанець Гринь Іван; по 3 дол.: Острівський, К. Маріновська, Зінко Микола, Галат, Воробець Андрій; по 2 дол.: Муцин Петро, Голик Петро, Присяжний Павло, Столляр Володимир, Понслід, Довганюк Іван, Турба Іван, Корф Іван, Ягольницький, Захарчук; по 1 дол.: Сенецький, Кавка Микола, Дмитрович Целина, Захорій Іван.

Листа Ч. 101. — Збірщики Василь Ільчинин

По 5 дол.: Маркевич Теодор, Чайка Олесь, Самокішин Василь, Ставничі; по 4 дол.: Бабій Григорій; по 3 дол.: Теодор Цгела, Дмитро Мачанаба, Ярош Зеня, Лев Кусяка, Савчак Михайло, Дубас Микола; по 2 дол.: Коцюмбас, Гнилка, Грицко Галина, Липшишин Петро, Ковч Богдан, Загаєвич Тарас, К. Мелащ, Грабець Роман; по 1 дол.: Михайло Сениця, Салук Ірина.

Листа Ч. 151. — Збірник Роман Романишин

По 5 дол.: Роман Романишин; по 2 дол.: Володимир Саляк, Дмитро, нечіткий, Польний Іван, нічіткий, Магаліс Микола, Кукіль Іван, Кузьма М.; по 1 дол.: Чорняк, Голота, Романів, Лакота, Ковальський Петро, нечіткий, Віролюбович Лідія, Швець Ярослав, Карленко Федір, Ковальський Богдан; по 0.75 дол.: Колішка Анна.

Листа Ч. 171. — Збірник Майчук Михайло

По 5 дол.: І. Галас, М. Бесала, М. Плескан; по 4 дол.: І. Майчук; по 3 дол.: М. Майчук, В. Питель; по 2 дол.: М. Бучко, О. Лелдалг, Т. Куколець, К. Рега, Ф. Дубчик, М. Баглай, П. Грамяк, М. Куриляк, І. Ориляк; по 1 дол.: В. Лопошанський, П. Мосьондз, Я. Стрибениць, В. Снайдер, С. Завойський, М. Галабура, А. Долюк, С. Колодій, М. Галаса.

Листа Ч. 173. — Збірник Осип Кусень

По 10 дол.: Микола Кодлюк; по 5 дол.: Ігнат Бойчисько, Анна Петеля, Ева Садівник, Колюбінський Франко; по 2 дол.: Лев Грамяк, Лев Бучинський, Труш Василь, Гладчук Петро, Теодор Михайлечко, Михайлечко; по 1 дол.: Сенків, Блавівська Анна, Сенків Осип, Шерненко, І. Льондин, Вицневська, Андрей Мондір, Сідорович, Марія Гладчук, Анна Грицишин, Горжко Андрій.

Листа Ч. 175. — Збірник Микола Сусяк

По 5 дол.: Іван Юрещук, Дмитро Слобода, Демян Зозуляк, Василь Дворський; по 3 дол.: Марко Мисишин, Антін Диня, Михайло Лясота, Теодор Боднарський, Микита Смачило, Степан Уринюк, Семен Струхманчук; по 2 дол.: Данило Омелян, Геня Лисько, Шеремета Дмитро, Зацний Леон, Юрій Гамацюк, Гемза Осип, Павло Пекар, Дворський Микола, Сусяк Микола, Іван Лобів; по 1 дол.: Мери Стружинські.

Листа Ч. 178. — Збірник Василь Євтушенко

По 5 дол.: Михайло Козак; по 4 дол.: Василь Калинник; по 3 дол.: о. Лебедович, М. Викрикач, Богдан Гайдучок, В. Татомир, Стадницький; по 2 дол.: о. Юліан доктор Мельник, Луцишин Володимир, Креденцер Васлонський, о. Паздрій, І. Струк, Григорій Дацків, Евсіль, Москва Олександер; по 1 дол.: Марко Маслянка, Караман Михайло, Мацьків Володимир, Ева Мазур, Максименко Анна, Соловій Олександер, Середа Теофій, Мирон Заліпський.

Листа Ч. 291. — Збірник Хдман Михайло

По 5 дол.: Куций Степан, Василь Лещак; по 3 дол.: Адам Кіндзерський, Володимир Смеречинський; по 2 дол.: Михайло Синишин, Турко Яків, Сітар Іван, Володимир Гнатовський, Демко Сенюк, Іван Голуб, Осип Лещак, Іван Л. Гінда, Кіра Марія, Гавор Василь, Соф'я Михайло, Пилип Білинський, Дудих Михайло; по 1 дол.: „Словацький клуб”, Огарик Стапко, Попіл Анна, Прокуча Михайло, Дацко Теодор.

Листа Ч. 294. — Збірник Софій Лазор

По 5 дол.: Рик Осип, Ільницький Еміліян; по 4 дол.: Воднар Степан, Теребецька Розалія; по 3 дол.: Маслюк Григорій, Конів Степан, Кухта Миколай, Подубинський Михайло, Середоха Іван, Маланчак Анна, Гудз Осип; по 2 дол.: Жуковський Іван, Дмитрів Михайло, Малович Етиль, Петришин Іван, Клебан Теодор, Рубас Володимир, Лазор Іван, Павло Калічинський; по 1 дол.: Михайло Зарєва, Катерина Андраш, Іван Добривольський.

Листа Ч. 361. Збірник С. Коцибала

По 3 дол.: Лев Борщ; по 2 дол.: С. Коцибала; по 1 дол.: І. Боженко, Т. Стоцька, Ф. Ковальчик; по 0.50 дол.: С. Таратутська.

УКРАЇНСЬКА НАЦІЯ є ВИХІДНОЮ ВСІХ ЧИННОСТЕЙ
І КІНЦЕВОЮ ВСІХ ЗМАГАНЬ.

ВИДАВНИЦТВО "МІТЛА" ПРОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА НАЙКРАЩУ ГУМОРЕСКУ 1953 РОКУ

Гумореска мусить бути написана прозою, розміром коло 100 рядків машинового письма, ніде дотепер не друкована та надіслана на адресу В-ва під певною ім'ям не пізніше 1 липня 1953 року. Адресу автор може надіслати в окремому конверті. Один автор може надіслати довільну кількість гуморесок під одним певною ім'ям.

1. нагорода: 150. — арг. пезів; 2. нагорода 100. арг. пезів; 3. нагорода: "Марія" У. Самчука, ювілейне видання в шкіряній оправі.

Нагороджені гуморески будуть видрукувані в одному з видань "Мітла" при кінці 1953 р. з відповідними ілюстраціями. Гуморески, які не дістануть премії, можуть бути використані в "Мітла" під певною ім'ям, або під правдивим ім'ям автора, за звичайною оплатою гонорару.

Для переведення конкурсу створено спеціальні жюрі: О. Сацюк, Голова Спілки УНЛІМ в Аргентині, Юрій Тис, Заст. Голови СУНЛІМ, Анатоль Галан, Член Правління СУНЛІМ. До складу жюрі увійде також редактор "Мітла" та один з членів Редколегії.

Гуморески надіслати на адресу:

Editorial "La Escoba", Sucursal 7; Casilla de Correo No. 7, Buenos Aires, Rep. Argentina.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ "ВІСТНИКА"

Передплата на рік \$4.00

Передплата на півроку 2.25

Ціна окремого примірника ..... —.40

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надіслати грошевим переказом (монет ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки й грошеві перекази треба виповнювати на адресу:

Про всякі зміни адреси прохаемо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню адресу.

Адміністрація.

"ВІСНИК" — ОРГАН ООЧСУ

Редактует Колегія

Відновідальний редактор

І. Вовчук

Адреса:

"V I S N Y K"

P. O. BOX 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

P. O. BOX 304, Cooper Station

New York 3, N. Y.

O. D. F. F. U.